МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Кафедра дошкільної освіти

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «РОБОТА З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ»

За напрямом _____

Спеціальність 012 Дошкільна освіта

Автори:

Ст. викл. Кардаш І. М.

Затверджено на засіданні кафедри від «27» серпня 2019 р.

Затверджено на засіданні навчально-методичної комісії факультету

«27» серпня 2019 р.

Затверджено на засіданні Вченої ради факультету

«27» серпня 2019 р.

Миколаїв 2019-2020

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО КОМПЛЕКСУ

1. Навчальна програма дисципліни;
2. Робоча навчальна програма дисципліни;
3. Засоби діагностики навчальних досягнень студентів;
4. Навчальні-наочні посібники, технічні засоби навчання тощо;
5. Конспект лекцій з дисципліни;
6. Комплекс контрольних робіт (ККР) для визначення залишкових знань з дисципліни, завдань для змістовно-модульних контрольних робіт;
7. Інструктивно-методичні матеріали до семінарських, практичних і лабораторних занять;
8. Контрольні завдання до семінарських, практичних і лабораторних занять, завдання для заліків.
9. Методичні рекомендації та розробки викладача;
10. Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів;
11. Методичні матеріали щодо виконання контрольних робіт для заочної форми навчання;
12. Інші матеріали.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Кафедра дошкільної освіти

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМАДИСЦИПЛІНИ

«РОБОТА З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ»

За напрямом _____

Спеціальність 012 Дошкільна освіта

Автори:

Ст. викл. Кардаш І. М.

Затверджено на засіданні кафедри від «27» серпня 2019 р.

Затверджено на засіданні навчально-методичної комісії факультету

«27» серпня 2019 р.

Затверджено на засіданні Вченої ради факультету

«27» серпня 2019 р.

Миколаїв 2019-2020

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Кардаш Ірина Миколаївна, старший викладач кафедри дошкільної освіти, доктор філософії в галузі освіти

Програму схвалено на засіданні кафедри дошкільної освіти

Протокол від «27» серпня 2019 року № 1

Завідувач кафедри дошкільної освіти _____ (О.С.Трифонова)

Програму погоджено навчально-методичною комісією факультету дошкільної та початкової освіти

Протокол від «27» серпня 2019 року №1

Голова навчально-методичної комісії _____ (Ю.О.Бабаян)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від «27» серпня 2019 року № 14

Голова навчально-методичної комісії університету _____(О.А.Кузнєцова)

ВСТУП

Програми вивчення нормативної навчальної дисципліни «Робота з обдарованими дітьми», складена доктором філософії в галузі освіти, старшим викладачем Кардаш І.М. відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів напряму 012 Дошкільна освіта.

Робота з обдарованими дітьми є проблемою комплексною, яка вимагає дотримання сукупності вимог до правильного проектування та моделювання різних видів діяльності. Насамперед тих, які відповідають рівню обдарованості дітей та реалізують завдання роботи з ними.

Виявлення інтересів дітей, їх подальший розвиток і підтримка допитливості в пізнанні багатогранності навколишнього світу стає одним із пріоритетних завдань дошкільної освіти кінця XX – початку XXI століття. Про це свідчать зміст Закону України «Про дошкільну освіту», «Базовий компонент дошкільної освіти» та інші документи, в яких розвиток творчих здібностей розглядається першочерговим завданням на найближчі десятиліття.

Вирішення актуальних аспектів проблеми (виокремлення певних характеристик обдарованості та виявлення інтелектуального й творчого потенціалу особистості; вивчення взаємодії творчого потенціалу та його структурних компонентів; окреслення змісту освіти; визначення низки педагогічних умов стимулювання обдарованості в різних видах діяльності дошкільників, налагодження тісної співпраці педагогів з їхніми батьками) потребує розробки, обґрунтування та практичної апробації новітніх технологій освітнього процесу.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є технологія роботи з обдарованими дітьми дошкільного віку в закладах дошкільної освіти, форми і методи організації роботи з обдарованими дітьми.

Міждисциплінарні зв'язки: педагогіка, дошкільна педагогіка, психологія загальна, психологія дитяча, психологія педагогічна, педагогічні технології, анатомія та фізіологія людини.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу «Робота з обдарованими дітьми» полягає в формуванні професійно-педагогічної компетентності майбутніх вихователів, організаторів дошкільної освіти із проблеми обдарованості дошкільників на основі диференціації і різнорівневого підходу при організації навчання і виховання дітей дошкільного віку.

Основними ***завданнями*** курсу є ознайомлення студентів із проблемою обдарованості, станом її вирішення в Україні; сприяння процесу оволодіння студентами основами знань про природу обдарованості дитини, види і типи обдарувань дитини дошкільного віку; розуміння основних закономірностей й умовам сприятливого психолого-педагогічного розвитку обдарованих дітей, вироблення вмінь застосовувати різноманітні стратегії, методи, прийоми для розвитку здібностей дитини; формування умінь і навичок діагностики здібностей, творчого потенціалу, сфери розвитку обдарованості дитини; формування здатності і готовності до дослідно-експериментальної діяльності з проблеми обдарованості особистості, а також до діагностування обдарованості дошкільників та розробки програм їх індивідуального розвитку; формування педагогічно-професійної компетенції вихователів-методистів з проектування розвивального середовища, планування, організації, координування розвивальної діяльності з обдарованими дітьми дошкільного віку в умовах ДНЗ та в сім'ї; з психолого-педагогічного консультування обдарованих дітей-дошкільників та їх батьків; з розроблення та презентування методичних матеріалів для вихователів-методистів, вихователів та батьків щодо розвитку дитячих обдарувань у дошкільному віці.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

І. Загальнопредметні:

ЗК-1 Здатність до продуктивного (абстрактного, образного, дискурсивного, креативного) мислення.
ЗК-2. Здатність до самостійного пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК-3. Здатність ідентифікувати, формулювати та розв'язувати проблеми.
ЗК-4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
ЗК-5. Здатність до планування, складання прогнозів і передбачення наслідків своїх дій
ЗК-6. Здатність до співпраці і взаємодії в команді.
ЗК-7. Здатність до самокритики і сприймання конструктивної критики.
ЗК-8. Здатність приймати рішення і діяти відповідно до морально-етичних і правових норм.
ЗК-9. Здатність до вільного спілкування і співпраці державною та рідною мовами (усно і письмово).

ЗК-10. Здатність до вільного користування засобами сучасних інформаційних, комунікаційних, проектних технологій.

ІІ. Фахові:

ФК-1 Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

ФК-2. Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.

ФК-5. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими.

ФК-7. Здатність до навчання дітей раннього і дошкільного віку суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

ФК-9. Здатність до виховання у дітей інтересу і поваги до національних традицій, звичаїв, свят, обрядів, народних символів.

ФК-12. Здатність до формування у дітей раннього і дошкільного віку естетичного ставлення до довкілля, емоційного сприймання і переживання творів мистецтва.

ФК-14. Здатність до формування у дітей раннього і дошкільного віку досвіду самостійної творчої діяльності у різних видах мистецтва (образотворче, музичне, театральне).

ФК-16. Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньо-продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин / 4 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Кредит І. Теоретико-методологічні аспекти проблеми розвитку обдарованості

Тема 1. Проблема обдарованості в сучасних психолого-педагогічних дослідженнях

Концептуальні підходи до проблеми розвитку обдарованої особистості в західній та вітчизняній психології та педагогіці. Історичний огляд психолого-педагогічних досліджень обдарованості. Актуальність проблеми обдарованості. Теоретичні підходи до трактування поняття обдарованості (трансцендентальний, соціогенний, спадково-еволюційний, психогенетичний, фізіологічний підходи). Співвідношення базових понять курсу «обдарованість», «талант», «геній», «здібності», «задатки», «талант»,

«геніальність». Складові (ознаки) обдарованості. Характерні особливості обдарованих дітей. Співвідношення понять обдарованість і здібності,. Обдарованість і нахили, покликання. Природа обдарованості. Задатки та спадкові анатомо-фізіологічні основи обдарованості. Роль соціального оточення у формуванні обдарованості.

Особливості пізнавальної діяльності обдарованих дітей. Інтелект та креативность. Підхід Воллаха і Когана до типології обдарованості учнів. Емоційно-вольова сфера обдарованості дітей. Особистість та обдарованість. Особистісні проблеми обдарованих дітей. *Інтелект, креативність та проблема обдарованості.*

Вікові можливості та передумови розвитку обдарованості у дошкільників. Види обдарувань дошкільників. Художня, музична, літературна, математична, соціальна обдарованість. Розвиток творчої спрямованості у дошкільному віці.

Тема 2. Методи діагностики обдарованості

Пошук і виявлення обдарованості дітей. Інформаційний банк даних «Обдарована дитина». Наукові психолого-педагогічні методи досліджень обдарованості. Види методик діагностики обдарованості. Визначення показників обдарованості. Особливості організації діагностики й обстеження дітей дошкільного віку. Принципи організації діагностики. Методи діагностики. Етапи діагностики. Умови, що перешкоджають виявленню обдарованості.

Діагностичні методики з виявлення і оцінки рівня здібностей, ознак обдарованості дітей дошкільного віку.

Кредит ІІ. Проектування розвивальної діяльності з обдарованими дітьми

Тема 3. Диференціація та індивідуалізація у роботі з обдарованими дітьми. Психолого-педагогічні умови розвитку дитячих обдарувань

Диференціація та індивідуалізація навчання обдарованих дітей. Види диференціації навчання. Форми диференціації навчання. Рівні диференціації навчання. Зміст освіти як фактор розвитку дитячої обдарованості, дитиноцентриська модель змісту освіти і розвиток дитячої обдарованості.

Психолого-педагогічні умови розвитку дитячих обдарувань. Принципи розробки навчальних програм для роботи з обдарованими дітьми. Стратегії навчання обдарованих дітей.

Тема 4. Форми організації розвивальної діяльності дошкільників

Форми організації діяльності як фактор розвитку дитячої обдарованості: індивідуальні, колективні, групові. Пошукова діяльність дітей дошкільного віку.

Кредит ІІІ. Організаційно-методична робота в здо з обдарованими дітьми

Тема 5. Методична робота в ЗДО з обдарованими дітьми

Роль методичного кабінету в організації роботи з обдарованими дітьми. Повноваження вихователя-методиста, особливості організаційно-методичної роботи з педагогічними кадрами, особливості проведення контролю за створенням умов в ЗДО для розвитку обдарованих дітей.

Тема 6. Організація взаємодії педагогів із обдарованими дітьми

Поняття про ментора. Мета і завдання педагога, який працює з обдарованими дітьми. Принципи роботи педагога з обдарованими дітьми. Особистісні якості вихователя, вчителя. Напрямки підготовки педагогів для роботи з обдарованими дітьми.

Тема 7. Зміст, форми та методи навчання обдарованих дітей у дошкільному віці

Індивідуалізація навчання: проблеми, пошуки, перспективи. Вимоги до навчальних планів. Роль індивідуальних програм у роботі з обдарованими дітьми. Продуктивні та репродуктивні методи навчання. Історія розвитку дослідницького навчання. Експеримент в дошкільному навчальному закладі, пізнавальний інтерес і дослідницька активність.

Кредит IV. Виховання обдарованих дітей дошкільного віку в сім'ї

Тема 8. Робота з батьками обдарованих дітей

Особливості виховання обдарованих дітей у сім' ї. Роль батьків у вихованні обдарованої дитини в сім'ї. Вимоги до створення розвивального середовища в сім' ї. Виховні стратегії. Типи батьківського ставлення до дитячої обдарованості.

Встановлення і розвиток відносин співробітництва і партнерства батьків з дитиною. Помилки батьків у вихованні обдарованих дітей. Рекомендації батькам обдарованих дітей. Синдром дефіциту уваги і гіперактивності (СДВГ) обдарованої дитини.

3. Рекомендована література

Базова:

1. Аніскіна Н. Педагогічна підтримка обдарованості. К.: Шк. світ, 2005. 128 с. (Б-ка «Шкільного світу світу).
2. Вінник Н. Психолого-педагогічні підходи до особистісного розвитку інтелектуально обдарованих старшокласників: методичні рекомендації. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 26 с.
3. Гриньова В. М. Обдарованість: суть, види, принципи // Педагогіка та психологія : зб. наук. пр. 2010. Вип. 38. С. 4-13.

4. Здібності та задатки як базові чинники обдарованості // Педагогічна майстерня. 2013. № 1. С. 2-5.
5. Здібності. Обдарованість. Таланти. Система роботи з обдарованими дітьми. К. «Шкільний світ», 2009. 126 с.
6. Кочерга О. Психофізіологія творчості дітей. К.: Шк. світ, 2011. 128 с. (Бібліотека «Шкільного світу»).
7. Кунгурцева Л. Психологічна допомога обдарованим дітям в умовах школи-інтернату: монографія. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 242 с.
8. Лучинкіна А. Психологічні особливості соціалізації обдарованих дітей у віртуальному просторі: монографія. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 252с.
9. Макаренко С. Обдарованість як біопсихологічна ознака людини // Вища освіта України. 2011. № 4. С. 56-61.
10. Мітлощ А. Психологічні особливості лідерської обдарованості: Концепції, діагностика, тренінги: монографія. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014 . 290 с.
11. Мотилько, Т. Л. Психолого-педагогічний супровід обдарованих дітей / упоряд. Т. Шаповал. К. : Редакції загальнопедагогічних газет, 2014. 128 с. (Б-ка "Шкільного світу").
12. Навчання і виховання обдарованої дитини : теорія та практика: Збірник наукових праць. Випуск 13. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014, 158 с.
13. Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика: Збірник наукових праць. Випуск 12. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 158 с.
14. Обдарована дитина. Психолого- педагогічний супровід / упоряд. Сташко. К.: Шк. світ, 2013.104 с. (Бібліотека «Шкільного свту»).
15. Організація роботи з обдарованими дітьми в навчальних закладах/ упорядкув.: Ж. І. Ханзель, О.Я. Сидорська. Тернопіль: ТзОВ «Терно-граф», 2013. 208 с.
16. Поліхун Н. Дистанційна підтримка дослідницької діяльності учнів: методичні рекомендації. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 87 с.
17. Постова К. Психологічні умови розвитку дослідницьких здібностей обдарованих учнів: монографія. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 96 с.
18. Програмно-інформаційні засоби формування систем знань навчального призначення: посібник. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 144 с.
19. Проценко О. Розвиток здібностей та обдарувань у дошкільників. К.: Шк. світ, 2011. 128 с. (Бібліотека «Шкільного світу»).
20. Рибалка В. Психологія та педагогіка праці особистості: від обдарованості дитини до майстерності дорослого: посібник. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 220 с.
21. Розвиток соціально-комунікативної компетентності обдарованих учнів початкової школи: посібник. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 132 с.

22. Синергетика і освіта: монографія / За ред. В. Кременя. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014 . 348 с.

23. Соціально-педагогічне проектування розвитку обдарованості учня в системі навчально-виховного процесу: посібник. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 192 с.

24. Тарадайник В. Використання інформаційно-соціального середовища розвитку обдарованої дитини: посібник. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 68 с.

25. Шаповалов Б. Психологічні особливості роботи з спортивно обдарованими дітьми: монографія. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 230 с.

Допоміжна:

1. Бевз Н. Обдаровані «олімпійці». Планування роботи // Завуч. 2015. № 15. С. 10-11 (вкладка).

2. Бихал Л. Модель психологічного супроводу проекту «Обдарованість» // Шкільний психолог. Усе для роботи. 2015. № 8. С. 14-17.

3. Богоявленська Д. Б. Складність проблеми визначення обдарованості (Початок) // Обдарована дитина. 2014. № 9. С. 2-11.

4. Богоявленська Д. Б. Складність проблеми визначення обдарованості (Закінчення) // Обдарована дитина. 2014. № 10. С. 2-7.

5. Бочарова О. А. Обдаровані діти в Польщі: соціально-педагогічна підтримка : [монографія]. Горлівка : ГДПІІМ, 2012. 479 с. Бібліогр.: с. 430-479.

6. Виявлення та підтримка обдарованих дітей. Тренінг для педагогів // Психолог. 2014. № 9. С. 18-19.

7. Заячук О. Творчі здібності. Креативність. Обдарованість // Шкільний психолог. Усе для роботи. 2015. № 4. С. 28-32.

8. Золотухіна Н. П. Пошук обдарованих дітей та розвиток їхніх здібностей // Обдарована дитина. 2014. № 10. С. 7-11.

9. Зоріна О. Виявлення й розвиток обдарованих дітей // Директор школи. 2014. № 2. С. 51-57.

10. Кишінько Л. Робота з обдарованими дітьми. Психолого-педагогічні особливості // Директор школи. 2014. №20. С. 11-22.

11. Коваль С. О. Методичний супровід обдарованих і талановитих дітей//Управління школою. 2013. № 28-30. с. 86-92

12. Кузьмін О. Є. Деякі аспекти підготовки педагогічних кадрів до роботи з обдарованими учнями // Завуч. Усе для роботи. 2014. № 1-2. С. 1-7.

13. Кузьмінова Т. Робота з обдарованими дітьми. Інформаційне забезпечення // Завуч. 2015. № 15. С. 2-9 (вкладка).

14. Кулик В. З. Модель ефективної системи розвитку академічної обдарованості школярів // Завуч. Усе для роботи. 2014. № 5-6. С. 32.

15. Леонова Л. Створення освітніх траєкторій для обдарованої молоді в загальноосвітній школі // Завуч. 2014. № 15.С. 24-29.

16. Лємєшева Т. Методичні рекомендації щодо роботи з обдарованими й здібними учнями // Завуч. 2014. № 15. С. 11-13.

17. Мазяр О. В. Концептуальні погляди І. О. Сікорського на проблему дитячої обдарованості // Обдарована дитина : наук.-практ. осв.-поп. журн. для педагогів, батьків та дітей. 2014. № 2. С. 2-8.

18. Малик Н. Г. Обдарованість як феномен особистості//Шкільний світ. 2012. № 6. с. 3-7

19. Миронова С. Шляхи реалізації програми «Обдаровані діти» // Завуч. 2014. № 1. С. 14-17.

20. Мостовенко І. Виховання обдарованої дитини в початкових класах // Початкова школа: наук.-метод. журн. 2014. № 3. С. 49-50.

21. Пасічник О. Обдаровані учні. Підвищення психологічної компетентності педагогів // Психолог. 2014. № 6. С. 36-40.

22. Перевертайлова Т. Форми та методи прискореного навчання обдарованих учнів // Школа. 2015. № 4. С. 68.

23. Поради батькам, які хочуть розвивати здібності своїх дітей // Школа. 2015. № 4. С. 18-22.

24. Психолого-педагогічні основи роботи з обдарованими дітьми. Робоча програма навчальної дисципліни / Укладач Л.С.Руденко, О.А. Венгловська. К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2012. 34 с.

25. Решетникова І. Підвищення якості освіти обдарованих учнів засобами моніторингу // Завуч. 2014. № 15. С. 30-40.

26. Рудько Г. Робота з обд арованими дітьми // Сучасна школа України. 2015. № 1. С. 4-17.

27. Рудько Г. Стратегії успішної роботи з обдарованими дітьми // Завуч. 2014. № 15. С. 4-10.

28. Сінєгіна С. Організація роботи з обдарованими учнями: управлінський аспект // Завуч. Усе для роботи. 2014. № 9-10. С. 57-60.

29. Склярова Г. Авторська програма « Обдарованість на 2013-2018 роки // Директор школи. 2014. №7. С. 14-31.

30. Тищенко С. П. Покликання – свідчення обдарованості // Обдарована дитина. 2014. № 10. С. 38-50.

31. Туров М. П. Основні напрямки оцінювання технічної обдарованості школярів // Обдарована дитина. 2014. № 7. С. 2-9.

32. Чередніченко Н. Система роботи з обдарованими дітьми // Школа. 2012. № 4. с. 22-24.

33. Чернявський В. Обдаровані діти. Як із ними працювати? // Завуч. 2015. № 18. С. 4.

34. Яхнова О. Розвиток соціальних здібностей обдарованих учнів // Сучасна школа України. 2015. № 2. С. 49-55.

Інформаційні ресурси

1. http://www.iod.gov.ua/events.php.
2. http://kolosok.org.ua.
3. http://pidruchniki.ws.

4. http://pidruchnyk.com.ua.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання

Діагностика знань студентів здійснюється з допомогою усних та письмових опитувань на практичних заняттях, тестувань, оцінювання самостійної роботи.

.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Кафедра дошкільної освіти

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

«РОБОТА З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ»

За напрямом _____

Спеціальність 012 Дошкільна освіта

Автори:

Ст. викл. Кардаш І. М.

Затверджено на засіданні кафедри від «27» серпня 2019 р.

Затверджено на засіданні навчально-методичної комісії факультету

«27» серпня 2019 р.

Затверджено на засіданні Вченої ради факультету

«27» серпня 2019 р.

Миколаїв 2019-2020

Робоча програма навчальної дисципліни «**Робота з обдарованими дітьми**» для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта.

Розробник: Кардаш Ірина Миколаївна, старший викладач кафедри дошкільної освіти, кандидат педагогічних наук _____(І. М. Кардаш)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри дошкільної освіти

Протокол № 1 від «27» серпня 2019 р.

Завідувач кафедри _____ (О. С. Трифонова)

«27» серпня 2019 р.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітньо-кваліфікаційний рівень (ступінь)	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01Освіта / Педагогіка	Нормативна
	Спеціальність 012 Дошкільна освіта.	
Загальна кількість годин – 120 год.		***Рік підготовки:***
		4-й
		Семестр
		1-й
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,2 год. самостійної роботи студента –80 год.	Ступінь бакалавра	10 год.
		Практичні, семінарські
		30 год.
		Лабораторні
		Самостійна робота
		80 год.
		ІНДЗ:
		Вид контролю: **залік**

Мова навчання – українська.

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 120 год.: 40 год. аудиторні заняття, 80 год. – самостійна робота (33,3 % / 66,6 %).

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, освітньо-кваліфікаційний рівень (ступінь)</td><td>Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів – 4</td><td>Галузь знань
0101 Педагогічна освіта</td><td rowspan="2">Нормативна</td></tr>
<tr><td>Напрям підготовки 6.010101 Дошкільна освіта</td></tr>
<tr><td rowspan="2"></td><td rowspan="5"></td><td>Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>5-й</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Загальна кількість годин – 120 год.</td><td>Семестр</td></tr>
<tr><td>1-й</td></tr>
<tr><td>Лекції</td></tr>
<tr><td rowspan="8"></td><td rowspan="8">Освітньо-кваліфікаційний рівень
«Бакалавр»</td><td>4 год.</td></tr>
<tr><td>Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>8 год.</td></tr>
<tr><td>Лабораторні</td></tr>
<tr><td></td></tr>
<tr><td>Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>108 год.</td></tr>
<tr><td>ІНДЗ:</td></tr>
<tr><td>Вид контролю: залік</td></tr>
</table>

Мова навчання – українська.

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 120 год.: 12 год. аудиторні заняття, 108 год. – самостійна робота (10% ~ 90%).

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу «Робота з обдарованими дітьми» полягає в формуванні професійно-педагогічної компетентності майбутніх вихователів, організаторів дошкільної освіти із проблеми обдарованості дошкільників на основі диференціації і різнорівневого підходу при організації навчання і виховання дітей дошкільного віку.

Основними ***завданнями*** курсу є:

− ознайомлення студентів із проблемою обдарованості, станом її вирішення в Україні;

− сприяння процесу оволодіння студентами основами знань про природу обдарованості дитини, види і типи обдарувань дитини дошкільного віку;

− розуміння основних закономірностей й умовам сприятливого психолого-педагогічного розвитку обдарованих дітей, вироблення вмінь застосовувати різноманітні стратегії, методи, прийоми для розвитку здібностей дитини;

− формування умінь і навичок діагностики здібностей, творчого потенціалу, сфери розвитку обдарованості дитини;

− формування здатності і готовності до дослідно-експериментальної діяльності з проблеми обдарованості особистості, а також до діагностування обдарованості дошкільників та розробки програм їх індивідуального розвитку;

− формування педагогічно-професійної компетенції вихователів-методистів з проектування розвивального середовища, планування, організації, координування розвивальної діяльності з обдарованими дітьми дошкільного віку в умовах ДНЗ та в сім'ї; з психолого-педагогічного консультування обдарованих дітей-дошкільників та їх батьків; з розроблення та презентування методичних матеріалів для вихователів-методистів, вихователів та батьків щодо розвитку дитячих обдарувань у дошкільному віці.

Передумови для вивчення дисципліни: педагогіка, дошкільна педагогіка, психологія загальна, психологія дитяча, психологія педагогічна, педагогічні технології, анатомія та фізіологія людини.

Навчальна дисципліна складається з 4-х кредитів.

Очікувані результати навчання:

ПРН-2. Розуміти, описувати і аналізувати явища з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять і категорій.

ПРН-3. Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку в нормі, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими потребами.

ПРН-4. Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання у розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

ПРН-7. Планувати освітньо-виховну роботу з урахуванням вікових і індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими потребами та складати прогнози щодо її ефективності.

ПРН-15. Знаходити інформацію та самостійно аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини; визначати критерії і показники психічного й психофізичного розвитку дітей на різних етапах раннього та дошкільного віку; враховувати отримані дані при виборі методик і технологій навчання і виховання, визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку; розробляти ефективні індивідуальні програми соціалізації й адаптації дітей раннього та дошкільного віку.

ПРН-16. Вміти використовувати сучасні кваліметричні методики діагностування дітей дошкільного віку: обдарованих дітей, дітей, які розвиваються в нормі, дітей з особливими потребами; оцінювати особистісні досягнення кожної дитини; враховувати індивідуальні відмінності дітей та розробляти дитиноцентричні творчо-розвивальні, освітньо-розвивальні, корекційно-розвивальні та інші адресно спрямовані технології і методики.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

І. Загальнопредметні:

ЗК-1 Здатність до продуктивного (абстрактного, образного, дискурсивного, креативного) мислення.

ЗК-2. Здатність до самостійного пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-3. Здатність ідентифікувати, формулювати та розв’язувати проблеми.

ЗК-4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК-5. Здатність до планування, складання прогнозів і передбачення наслідків своїх дій

ЗК-6. Здатність до співпраці і взаємодії в команді.

ЗК-7. Здатність до самокритики і сприймання конструктивної критики.

ЗК-8. Здатність приймати рішення і діяти відповідно до морально-етичних і правових норм.

ЗК-9. Здатність до вільного спілкування і співпраці державною та рідною мовами (усно і письмово).

ЗК-10. Здатність до вільного користування засобами сучасних інформаційних, комунікаційних, проектних технологій.

ІІ. Фахові:

ФК-1 Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

ФК-2. Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.

ФК-5. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими.

ФК-7. Здатність до навчання дітей раннього і дошкільного віку суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

ФК-9. Здатність до виховання у дітей інтересу і поваги до національних традицій, звичаїв, свят, обрядів, народних символів.

ФК-14. Здатність до формування у дітей раннього і дошкільного віку досвіду самостійної творчої діяльності у різних видах мистецтва (образотворче, музичне, театральне).

ФК-16. Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньо-продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

2. Програма навчальної дисципліни

Кредит І. Теоретико-методологічні аспекти проблеми розвитку обдарованості

Тема 1. Проблема обдарованості в сучасних психолого-педагогічних дослідженнях

Концептуальні підходи до проблеми розвитку обдарованої особистості в західній та вітчизняній психології та педагогіці. Історичний огляд психолого-педагогічних досліджень обдарованості. Актуальність проблеми обдарованості. Теоретичні підходи до трактування поняття обдарованості (трансцендентальний, соціогенний, спадково-еволюційний, психогенетичний, фізіологічний підходи). Співвідношення базових понять курсу «обдарованість», «талант», «геній», «здібності», «задатки», «талант», «геніальність». Складові (ознаки) обдарованості. Характерні особливості обдарованих дітей. Співвідношення понять обдарованість і здібності,. Обдарованість і нахили, покликання. Природа обдарованості. Задатки та спадкові анатомо-фізіологічні основи обдарованості. Роль соціального оточення у формуванні обдарованості.

Особливості пізнавальної діяльності обдарованих дітей. Інтелект та креативность. Підхід Воллаха і Когана до типології обдарованості учнів. Емоційно-вольова сфера обдарованості дітей. Особистість та обдарованість. Особистісні проблеми обдарованих дітей. *Інтелект, креативність та проблема обдарованості.*

Вікові можливості та передумови розвитку обдарованості у дошкільників. Види обдарувань дошкільників. Художня, музична, літературна, математична, соціальна обдарованість. Розвиток творчої спрямованості у дошкільному віці.

Тема 2. Методи діагностики обдарованості

Пошук і виявлення обдарованості дітей. Інформаційний банк даних «Обдарована дитина». Наукові психолого-педагогічні методи досліджень обдарованості. Види методик діагностики обдарованості. Визначення показників обдарованості. Особливості організації діагностики й обстеження дітей дошкільного віку. Принципи організації діагностики. Методи діагностики. Етапи діагностики. Умови, що перешкоджають виявленню обдарованості.

Діагностичні методики з виявлення і оцінки рівня здібностей, ознак обдарованості дітей дошкільного віку.

Кредит ІІ. Проектування розвивальної діяльності з обдарованими дітьми

Тема 3. Диференціація та індивідуалізація у роботі з обдарованими дітьми. Психолого-педагогічні умови розвитку дитячих обдарувань

Диференціація та індивідуалізація навчання обдарованих дітей. Види диференціації навчання. Форми диференціації навчання. Рівні диференціації навчання. Зміст освіти як фактор розвитку дитячої обдарованості, дитиноцентриська модель змісту освіти і розвиток дитячої обдарованості.

Психолого-педагогічні умови розвитку дитячих обдарувань. Принципи розробки навчальних програм для роботи з обдарованими дітьми. Стратегії навчання обдарованих дітей.

Тема 4. Форми організації розвивальної діяльності дошкільників

Форми організації діяльності як фактор розвитку дитячої обдарованості: індивідуальні, колективні, групові. Пошукова діяльність дітей дошкільного віку.

Кредит ІІІ. Організаційно-методична робота в здо з обдарованими дітьми

Тема 5. Методична робота в ЗДО з обдарованими дітьми

Роль методичного кабінету в організації роботи з обдарованими дітьми. Повноваження вихователя-методиста, особливості організаційно-

методичної роботи з педагогічними кадрами, особливості проведення контролю за створенням умов в ЗДО для розвитку обдарованих дітей.

Тема 6. Організація взаємодії педагогів із обдарованими дітьми

Поняття про ментора. Мета і завдання педагога, який працює з обдарованими дітьми. Принципи роботи педагога з обдарованими дітьми. Особистісні якості вихователя, вчителя. Напрямки підготовки педагогів для роботи з обдарованими дітьми.

Тема 7. Зміст, форми та методи навчання обдарованих дітей у дошкільному віці

Індивідуалізація навчання: проблеми, пошуки, перспективи. Вимоги до навчальних планів. Роль індивідуальних програм у роботі з обдарованими дітьми. Продуктивні та репродуктивні методи навчання. Історія розвитку дослідницького навчання. Експеримент в дошкільному навчальному закладі, пізнавальний інтерес і дослідницька активність.

Кредит IV. Виховання обдарованих дітей дошкільного віку в сім'ї

Тема 8. Робота з батьками обдарованих дітей

Особливості виховання обдарованих дітей у сім' ї. Роль батьків у вихованні обдарованої дитини в сім'ї. Вимоги до створення розвивального середовища в сім' ї. Виховні стратегії. Типи батьківського ставлення до дитячої обдарованості.

Встановлення і розвиток відносин співробітництва і партнерства батьків з дитиною. Помилки батьків у вихованні обдарованих дітей. Рекомендації батькам обдарованих дітей. Синдром дефіциту уваги і гіперактивності (СДВГ) обдарованої дитини.

4. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7
Кредит І. Теоретико-методологічні аспекти проблеми розвитку обдарованості						
Тема 1. Проблема обдарованості в сучасних психолого-педагогічних дослідженнях	14	2	2			10
Тема 2. Методи діагностики обдарованості	16		4			12
Разом	**30**	**2**	**6**			**22**
Кредит ІІ. Проектування розвивальної діяльності з обдарованими дітьми						
Тема 3. Диференціація та індивідуалізація у роботі з обдарованими дітьми. Психолого-педагогічні умови розвитку дитячих обдарувань	16	2	4			10
Тема 4. Форми організації розвивальної діяльності дошкільників	14	2	4			8
Разом	**30**	**4**	**8**			**18**
Кредит ІІІ. Організаційно-методична робота в ЗДО з обдарованими дітьми						
Тема 5. Методична робота в ЗДО з обдарованими дітьми	10	2	4			4
Тема 6. Організація взаємодії педагогів із обдарованими дітьми	12	2	4			6
Тема 7. Зміст, форми та методи навчання обдарованих дітей у дошкільному віці	8		4			4
Разом	**30**	**4**	**12**			**14**
Кредит IV. Виховання обдарованих дітей дошкільного віку в сім'ї						
Тема 8. Робота з батьками обдарованих дітей	30		4			26
Разом	**30**		**4**			**26**
Усього годин:	**120**	**10**	**30**			**80**

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7
Кредит І. Теоретико-методологічні аспекти проблеми розвитку обдарованості						
Тема 1. Проблема обдарованості в сучасних психолого-педагогічних дослідженнях	12	2				10
Тема 2. Методи діагностики обдарованості	18		2			16
Разом	**30**	**2**	**2**			**26**
Кредит ІІ. Проектування розвивальної діяльності з обдарованими дітьми						
Тема 3. Диференціація та індивідуалізація у роботі з обдарованими дітьми. Психолого-педагогічні умови розвитку дитячих обдарувань	12	2				10
Тема 4. Форми організації розвивальної діяльності дошкільників	18		2			16
Разом	**30**	**2**	**2**			**26**
Кредит ІІІ. Організаційно-методична робота в ЗДО з обдарованими дітьми						
Тема 5. Методична робота в ЗДО з обдарованими дітьми	10					8
Тема 6. Організація взаємодії педагогів із обдарованими дітьми	12					10

Тема 7. Зміст, форми та методи навчання обдарованих дітей у дошкільному віці	8		2			10
Разом	**30**		**2**			**28**
Кредит IV. Виховання обдарованих дітей дошкільного віку в сім'ї						
Тема 8. Робота з батьками обдарованих дітей	30		2			28
Разом	**30**		**2**			**28**
Усього годин:	**120**	**4**	**8**			**108**

5. Теми лекційних занять

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. **Теоретико-методологічні аспекти проблеми розвитку обдарованості**		
1	**Тема 1.** Проблема обдарованості в сучасних психолого-педагогічних дослідженнях	2
Кредит 2. **Проектування розвивальної діяльності з обдарованими дітьми**		
2	**Тема 2.** Диференціація та індивідуалізація у роботі з обдарованими дітьми. Психолого-педагогічні умови розвитку дитячих обдарувань	2
4	**Тема 3.** Форми організації розвивальної діяльності дошкільників	2
Кредит 3. **Організаційно-методична робота в ЗДО з обдарованими дітьми**		
6	**Тема 6.** Методична робота в ЗДО з обдарованими дітьми	2
7	**Тема 7.** Організація взаємодії педагогів із обдарованими дітьми	2
	Разом:	**10**

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. **Теоретико-методологічні аспекти проблеми розвитку обдарованості**		
1	**Тема 1.** Проблема обдарованості в сучасних психолого-педагогічних дослідженнях	2
Кредит 2. **Проектування розвивальної діяльності з обдарованими дітьми**		
2	**Тема 2.** Диференціація та індивідуалізація у роботі з обдарованими дітьми. Психолого-педагогічні умови розвитку дитячих обдарувань	2
	Разом:	**4**

5. Теми практичних занять

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. **Теоретико-методологічні аспекти проблеми розвитку обдарованості**		
1.	**Тема 1.** Проблема обдарованості в сучасних психолого-педагогічних дослідженнях	2
2.	**Тема 2.** Методи діагностики обдарованості	4
Кредит 2. **Проектування розвивальної діяльності з обдарованими дітьми**		
3.	**Тема 3.** Диференціація та індивідуалізація у роботі з обдарованими дітьми. Психолого-педагогічні умови розвитку дитячих обдарувань	4
4	**Тема 4.** Форми організації розвивальної діяльності дошкільників	4
Кредит 3. **Організаційно-методична робота в ЗДО з обдарованими дітьми**		
5.	**Тема 5.** Методична робота в ЗДО з обдарованими дітьми	4
6.	**Тема 6.** Організація взаємодії педагогів із обдарованими дітьми	4
7.	**Тема 7.** Зміст, форми та методи навчання обдарованих дітей у дошкільному віці	4
Кредит 4. **Виховання обдарованих дітей дошкільного віку в сім'ї**		
8.	**Тема 8.** Робота з батьками обдарованих дітей	4
	Разом	**30**

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. **Теоретико-методологічні аспекти проблеми розвитку обдарованості**		
2.	**Тема 2.** Методи діагностики обдарованості	2
Кредит 2. **Проектування розвивальної діяльності з обдарованими дітьми**		
4	**Тема 4.** Форми організації розвивальної діяльності дошкільників	2
Кредит 3. **Організаційно-методична робота в ЗДО з обдарованими дітьми**		
7.	**Тема 7.** Зміст, форми та методи навчання обдарованих дітей у дошкільному віці	2
Кредит 4. **Виховання обдарованих дітей дошкільного віку в сім'ї**		
8.	**Тема 8.** Робота з батьками обдарованих дітей	2
	Разом	**8**

7. Самостійна робота

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. **Теоретико-методологічні аспекти проблеми розвитку обдарованості**		
1.	**Тема 1.** Проблема обдарованості в сучасних психолого-педагогічних дослідженнях	10
2.	**Тема 2.** Методи діагностики обдарованості	12
Кредит 2. **Проектування розвивальної діяльності з обдарованими дітьми**		
3.	**Тема 3.** Диференціація та індивідуалізація у роботі з обдарованими дітьми. Психолого-педагогічні умови розвитку дитячих обдарувань	10
4	**Тема 4.** Форми організації розвивальної діяльності дошкільників	8
Кредит 3. **Організаційно-методична робота в ЗДО з обдарованими дітьми**		
5.	**Тема 5.** Методична робота в ЗДО з обдарованими дітьми	4
6.	**Тема 6.** Організація взаємодії педагогів із обдарованими дітьми	6
7.	**Тема 7.** Зміст, форми та методи навчання обдарованих дітей у дошкільному віці	4
Кредит 4. **Виховання обдарованих дітей дошкільного віку в сім'ї**		
8.	**Тема 8.** Робота з батьками обдарованих дітей	26
	Разом	**80**

Заочна форма навчання

№	Назва теми	Кількість

з/п		годин
Кредит 1. **Теоретико-методологічні аспекти проблеми розвитку обдарованості**		
1.	**Тема 1.** Проблема обдарованості в сучасних психолого-педагогічних дослідженнях	10
2.	**Тема 2.** Методи діагностики обдарованості	16
Кредит 2. **Проектування розвивальної діяльності з обдарованими дітьми**		
3.	**Тема 3.** Диференціація та індивідуалізація у роботі з обдарованими дітьми. Психолого-педагогічні умови розвитку дитячих обдарувань	10
4	**Тема 4.** Форми організації розвивальної діяльності дошкільників	6
Кредит 3. **Організаційно-методична робота в ЗДО з обдарованими дітьми**		
5.	**Тема 5.** Методична робота в ЗДО з обдарованими дітьми	8
6.	**Тема 6.** Організація взаємодії педагогів із обдарованими дітьми	10
7.	**Тема 7.** Зміст, форми та методи навчання обдарованих дітей у дошкільному віці	10
Кредит 4. **Виховання обдарованих дітей дошкільного віку в сім'ї**		
8.	**Тема 8.** Робота з батьками обдарованих дітей	28
	Разом	**108**

9. Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Форми поточного та підсумкового контролю.Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (КР). Поточне оцінювання (індивідуальне, групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмового матеріалу, виконання практичних, лабораторних робіт, уміння самостійно опрацьовувати тексти, складання конспекту рекомендованої літератури, написання і захист реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Завданням підсумкового контролю (КР, залік) є перевірка глибини засвоєння студентом програмового матеріалу.

Критерії оцінювання відповідей на практичних заняттях:

Студенту виставляється відмінно за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.

Студенту виставляється дуже добре за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.

Студенту виставляється добре за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.

Студенту виставляється достатньо ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.

Студенту виставляється мінімальний задовільно виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення.

Кількість балів у кінці **семестру** повинна складати від 200 до 400 балів (за 4кредити), тобто сума балів за виконання усіх завдань.

Відповідний **розподіл балів, які отримують студенти** за 4 крд.

Поточне оцінювання та самостійна робота								КР	Накопичувальні бали/сума
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	100	400
20	40	40	40	40	40	40	40		

10. Засоби дігностики

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (зокрема есе, реферати), презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи.

11. Методи навчання

Усний виклад матеріалу: наукова розповідь, спрямована на аналіз фактичного матеріалу;пояснення − вербальний метод навчання, за допомогою якого розкривається сутність певного явища, закону, процесу; проблемне навчання, робота з підручником та додатковими джерелами, спостереження над усним мовленням, спостереження над мовним матеріалом, порівняльний аналіз, виразне читання текстів; ілюстрація − метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у їх символічному зображенні (малюнки, схеми, графіки та ін.).

12. Методичне забезпечення

1. Навчально-методичний комплекс.

13. Рекомендована література

Базова:

26. Аніскіна Н. Педагогічна підтримка обдарованості. К.: Шк. світ, 2005. 128 с. (Б-ка «Шкільного світу світу).

27. Вінник Н. Психолого-педагогічні підходи до особистісного розвитку інтелектуально обдарованих старшокласників: методичні рекомендації. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 26 с.

28. Гриньова В. М. Обдарованість: суть, види, принципи // Педагогіка та психологія : зб. наук. пр. 2010. Вип. 38. С. 4-13.

29. Здібності та задатки як базові чинники обдарованості // Педагогічна майстерня. 2013. № 1. С. 2-5.

30. Здібності. Обдарованість. Таланти. Система роботи з обдарованими дітьми. К. «Шкільний світ», 2009. 126 с.

31. Кочерга О. Психофізіологія творчості дітей. К.: Шк. світ, 2011. 128 с. (Бібліотека «Шкільного світу»).

32. Кунгурцева Л. Психологічна допомога обдарованим дітям в умовах школи-інтернату: монографія. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 242 с.

33. Лучинкіна А. Психологічні особливості соціалізації обдарованих дітей у віртуальному просторі: монографія. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 252с.

34. Макаренко С. Обдарованість як біопсихологічна ознака людини // Вища освіта України. 2011. № 4. С. 56-61.

35. Мітлощ А. Психологічні особливості лідерської обдарованості: Концепції, діагностика, тренінги: монографія. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014 . 290 с.

36. Мотилько, Т. Л. Психолого-педагогічний супровід обдарованих дітей / упоряд. Т. Шаповал. К. : Редакції загальнопедагогічних газет, 2014. 128 с. (Б-ка "Шкільного світу").

37. Навчання і виховання обдарованої дитини : теорія та практика: Збірник наукових праць. Випуск 13. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014, 158 с.

38. Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика: Збірник наукових праць. Випуск 12. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 158 с.

39. Обдарована дитина. Психолого- педагогічний супровід / упоряд. Сташко. К.: Шк. світ, 2013.104 с. (Бібліотека «Шкільного свту»).

40. Організація роботи з обдарованими дітьми в навчальних закладах/ упорядкув.: Ж. І. Ханзель, О.Я. Сидорська. Тернопіль: ТзОВ «Терно-граф», 2013. 208 с.

41. Поліхун Н. Дистанційна підтримка дослідницької діяльності учнів: методичні рекомендації. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 87 с.

42. Постова К. Психологічні умови розвитку дослідницьких здібностей обдарованих учнів: монографія. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 96 с.

43. Програмно-інформаційні засоби формування систем знань навчального призначення: посібник. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 144 с.

44. Проценко О. Розвиток здібностей та обдарувань у дошкільників. К.: Шк. світ, 2011. 128 с. (Бібліотека «Шкільного світу»).

45. Рибалка В. Психологія та педагогіка праці особистості: від обдарованості дитини до майстерності дорослого: посібник. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 220 с.

46. Розвиток соціально-комунікативної компетентності обдарованих учнів початкової школи: посібник. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 132 с.

47. Синергетика і освіта: монографія / За ред. В. Кременя. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014 . 348 с.

48. Соціально-педагогічне проектування розвитку обдарованості учня в системі навчально-виховного процесу: посібник. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 192 с.

49. Тарадайник В. Використання інформаційно-соціального середовища розвитку обдарованої дитини: посібник. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 68 с.

50. Шаповалов Б. Психологічні особливості роботи з спортивно обдарованими дітьми: монографія. К.: Інститут обдарованої дитини, 2014. 230 с.

Допоміжна:

35. Бевз Н. Обдаровані «олімпійці». Планування роботи // Завуч. 2015. № 15. С. 10-11 (вкладка).

36. Бихал Л. Модель психологічного супроводу проекту «Обдарованість» // Шкільний психолог. Усе для роботи. 2015. № 8. С. 14-17.

37. Богоявленська Д. Б. Складність проблеми визначення обдарованості (Початок) // Обдарована дитина. 2014. № 9. С. 2-11.

38. Богоявленська Д. Б. Складність проблеми визначення обдарованості (Закінчення) // Обдарована дитина. 2014. № 10. С. 2-7.

39. Бочарова О. А. Обдаровані діти в Польщі: соціально-педагогічна підтримка : [монографія]. Горлівка : ГДПІІМ, 2012. 479 с. Бібліогр.: с. 430-479.

40. Виявлення та підтримка обдарованих дітей. Тренінг для педагогів // Психолог. 2014. № 9. С. 18-19.

41. Заячук О. Творчі здібності. Креативність. Обдарованість // Шкільний психолог. Усе для роботи. 2015. № 4. С. 28-32.

42. Золотухіна Н. П. Пошук обдарованих дітей та розвиток їхніх здібностей // Обдарована дитина. 2014. № 10. С. 7-11.

43. Зоріна О. Виявлення й розвиток обдарованих дітей // Директор школи. 2014. № 2. С. 51-57.

44. Кишінько Л. Робота з обдарованими дітьми. Психолого-педагогічні особливості // Директор школи. 2014. №20. С. 11-22.

45. Коваль С. О. Методичний супровід обдарованих і талановитих дітей//Управління школою. 2013. № 28-30. с. 86-92

46. Кузьмін О. Є. Деякі аспекти підготовки педагогічних кадрів до роботи з обдарованими учнями // Завуч. Усе для роботи. 2014. № 1-2. С. 1-7.

47. Кузьмінова Т. Робота з обдарованими дітьми. Інформаційне забезпечення // Завуч. 2015. № 15. С. 2-9 (вкладка).

48. Кулик В. З. Модель ефективної системи розвитку академічної обдарованості школярів // Завуч. Усе для роботи. 2014. № 5-6. С. 32.

49. Леонова Л. Створення освітніх траєкторій для обдарованої молоді в загальноосвітній школі // Завуч. 2014. № 15.С. 24-29.

50. Лємєшева Т. Методичні рекомендації щодо роботи з обдарованими й здібними учнями // Завуч. 2014. № 15. С. 11-13.

51. Мазяр О. В. Концептуальні погляди І. О. Сікорського на проблему дитячої обдарованості // Обдарована дитина : наук.-практ. осв.-поп. журн. для педагогів, батьків та дітей. 2014. № 2. С. 2-8.

52. Малик Н. Г. Обдарованість як феномен особистості//Шкільний світ. 2012. № 6. с. 3-7

53. Миронова С. Шляхи реалізації програми «Обдаровані діти» // Завуч. 2014. № 1. С. 14-17.

54. Мостовенко І. Виховання обдарованої дитини в початкових класах // Початкова школа: наук.-метод. журн. 2014. № 3. С. 49-50.

55. Пасічник О. Обдаровані учні. Підвищення психологічної компетентності педагогів // Психолог. 2014. № 6. С. 36-40.

56. Перевертайлова Т. Форми та методи прискореного навчання обдарованих учнів // Школа. 2015. № 4. С. 68.

57. Поради батькам, які хочуть розвивати здібності своїх дітей // Школа. 2015. № 4. С. 18-22.

58. Психолого-педагогічні основи роботи з обдарованими дітьми. Робоча програма навчальної дисципліни / Укладач Л.С.Руденко, О.А. Венгловська. К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2012. 34 с.

59. Решетникова І. Підвищення якості освіти обдарованих учнів засобами моніторингу // Завуч. 2014. № 15. С. 30-40.

60. Рудько Г. Робота з обд арованими дітьми // Сучасна школа України. 2015. № 1. С. 4-17.

61. Рудько Г. Стратегії успішної роботи з обдарованими дітьми // Завуч. 2014. № 15. С. 4-10.

62. Сінєгіна С. Організація роботи з обдарованими учнями: управлінський аспект // Завуч. Усе для роботи. 2014. № 9-10. С. 57-60.

63. Склярова Г. Авторська програма « Обдарованість на 2013-2018 роки // Директор школи. 2014. №7. С. 14-31.

64. Тищенко С. П. Покликання – свідчення обдарованості // Обдарована дитина. 2014. № 10. С. 38-50.

65. Туров М. П. Основні напрямки оцінювання технічної обдарованості школярів // Обдарована дитина. 2014. № 7. С. 2-9.

66. Чередніченко Н. Система роботи з обдарованими дітьми // Школа. 2012. № 4. с. 22-24.

67. Чернявський В. Обдаровані діти. Як із ними працювати? // Завуч. 2015. № 18. С. 4.

68. Яхнова О. Розвиток соціальних здібностей обдарованих учнів // Сучасна школа України. 2015. № 2. С. 49-55.

Інформаційні ресурси

5. http://www.iod.gov.ua/events.php.
6. http://kolosok.org.ua.
7. http://pidruchniki.ws.
8. http://pidruchnyk.com.ua.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Кафедра дошкільної освіти

ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ

«РОБОТА З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ»

За напрямом _____

Спеціальність 012 Дошкільна освіта

Автори:

Ст. викл. Кардаш І. М.

Затверджено на засіданні кафедри від «27» серпня 2019 р.

Затверджено на засіданні навчально-методичної комісії факультету

«27» серпня 2019 р.

Затверджено на засіданні Вченої ради факультету

«27» серпня 2019 р.

Миколаїв 2019-2020

Система контролю має комунікативну спрямованість, що дозволяє визначити рівень сформованості навичок і умінь. Вона характеризується зв’язністю і зростаючою складністю. І включає поточний та підсумковий види контролю. Цілі та зміст різних видів контролю мають відповідати цілям, завданням та змісту навчання. Порядок нарахування балів і виставлення оцінок під час виконання студентами контрольних завдань зумовлюється обраним видом контролю і повинен бути зручним і практичним. Результати контролю виступають показниками успішності студентів, які можна співвіднести з очікуваними навчальними досягненнями в оволодінні дисципліною.

Поточний контроль реалізується на практичних заняттях, при виконанні тестів і контрольних робіт, написання творчих завдань, усних та письмових опитувань тощо.

Метою підсумкового контролю, що проводиться наприкінці кожного кредиту, є визначення рівня оволодіння студентами дисципліною «Риторика, культура та техніка мовлення вихователя» відповідно до рейтингової системи оцінювання знань.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку.

У процесі оцінювання знань студентів використовуються такі методи діагностики:

– усне опитування (фронтальне, індивідуальне);
– самостійні роботи у формі тестування та розгорнутих відповідей на запитання;
– творчі завдання;
– метод моделювання;
– робота в групах;
– складання запитань до теми чи розділу;
– самоконтроль.

Під час діагностики ***знань*** студентів потрібно враховувати обсяг інформації, оперування поняттями, категоріями, фактами, основними теоріями, законами, закономірностями й принципами, ступінь їх пізнання, здатність до систематизації та узагальнення, що передбачає:

– пізнання й визначення понять, розуміння їх сутності, розкриття змісту, встановлення сукупності зв'язків і залежностей між окремими частинами й цілим тощо;
– виокремлення головного, актуальних теоретичних проблем, усвідомлення їх глибини та визначення шляхів їх розв'язання;
– розуміння законів, закономірностей, принципів, концепцій;

– здатність до узагальнення, систематизації, класифікації явищ і предметів.

Оцінюючи ***навички*** студентів, враховується:

– наявність практичних навичок у галузі навчальної дисципліни, що сприяють успішному опануванню професійної діяльності;

– якість, швидкість, стійкість, точність їх виконання в різноманітних умовах, зокрема й екстремальних.

Для оцінки ***вмінь*** враховується:

– наявність конкретних умінь, їхню глибину, стійкість і гнучкість;

– ступінь опанування основними прийомами діяльності та їх творче застосування під час розв'язання нестандартних завдань у різноманітних ситуаціях майбутньої професійної діяльності,

– здатність моделювати професійні дії;

– упевненість, самостійність, обгрунтованість, систематичність цих дій;

– зміст самоаналізу результатів власних дій, характер зіставлення отриманих результатів з основною метою діяльності;

– умотивованість дій та їх усвідомлення;

– наявність помилок, їхня кількість і характер, ступінь впливу на остаточний результат діяльності;

– ступінь ефективності та якість виконаних дій тощо.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Кафедра дошкільної освіти

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙЗДИСЦИПЛІНИ

«РОБОТА З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ»

За напрямом _____

Спеціальність 012 Дошкільна освіта

Автори:

Ст. викл. Кардаш І. М.

Затверджено на засіданні кафедри від «27» серпня 2019 р.

Затверджено на засіданні навчально-методичної комісії факультету

«27» серпня 2019 р.

Затверджено на засіданні Вченої ради факультету

«27» серпня 2019 р.

Миколаїв 2019-2020

ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

Модуль 1. Теоретичні основи проблеми розвитку творчих здібностей.

Лекція №1

Тема: ***Розвиток творчих здібностей молодших школярів в навчально-виховному процесі.***

Мета: усвідомити значення, роль творчої діяльності у вихованні учнів початкової школи; ознайомитись зі змістом основних нормативних документів початкової освіти; розвивати пізнавальні можливості, самостійність, працелюбство; виховувати зацікавленість дисципліною, прагнення отримувати нові знання самостійно.

План

1. Освіта XXI століття, її завдання та пріоритети.
2. Творчі здібності особистості як запорука її життєвого успіху.
3. Висвітлення проблеми розвитку ТЗМШ у нормативних документах початкової освіти (Державний стандарт початкової загальної освіти, навчальні плани та програми).
4. Розвиток творчих здібностей молодших школярів як одне із пріоритетних завдань початкової школи.

Література:

1. Амонашвили Ш.А. Личностно-гуманная основа педагогического процесса. – Минск: Университетское, 1990. – 560 с.
2. Гончаренко С.У., Мальований Ю.І. Педагогічна сутність гуманітаризації шкільної освіти // Рідна школа. – 1994. – №10. – С. 30-33.
3. Гуманізація процесу навчання в школі: Навчальний посібник /За ред. С.П.Бондар. – 2-ге вид., доповн. – К.: Стислос, 2001. – 256с.
4. Державний стандарт початкової загальної освіти.

ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ

1. Освіта XXI століття, її завдання та пріоритети

XXI століття в усіх сферах життєдіяльності людини і суспільства в цілому висуває нові, раніше невідомі завдання. Це ставить перед людиною, а отже, і перед освітою – сферою, що готує молоде покоління до життя, – небачені раніше невідомі завдання. Зумовлено це переходом людства на перетині тисячоріч до нового типу цивілізації.

Освіта XXI століття – це освіта для людини. ЇЇ стрижень – розвиваюча, культуротворча домінанта, виховання відповідальної особистості, яка здатна до самоосвіти і саморозвитку, вміє критично мислити, опрацьовувати різноманітну інформацію, використовувати набуті знання і вміння для творчого розв’язання проблем, прагне змінити на краще своє життя і життя своєї країни.

XXI ст. – це час переходу до високотехнологічного інформаційного суспільства, у якому якість людського потенціалу, рівень освіченості і культури всього населення набувають вирішального значення для економічного і соціального поступу країни. Інтеграція і глобалізація соціальних, економічних і культурних процесів, які відбуваються у світі, перспективи розвитку української держави на найближчі два десятиліття вимагають глибокого оновлення системи освіти, зумовлюють її випереджувальний характер.

Входження України у світовий освітній простір зумовлює приведення вітчизняних освітніх стандартів, зокрема щодо тривалості набуття загальної середньої освіти, у відповідності з нормами світового співтовариства (не менше 12 років).

Суспільство стає дедалі більш людиноцентриським. Отже, індивідуальний розвиток людини, особистості за таких умов є, з одного боку, основним показником прогресу, а з другого – головною передумовою подальшого розвитку суспільства. Ось чому найбільш пріоритетними сферами в XXI столітті стають наука – як сфера, що продукує новізнання, та

освіта як сфера, що олюднює знання і насамперед забезпечує індивідуальний розвиток людини.

І тільки країна, яка забезпечує пріоритетний розвиток цих сфер, зможе претендувати на гідне місце в світовому співтоваристві, бути конкурентноспроможною.

2. Творчі здібності особистості як запорука її життєвого успіху

Стрімкий розвиток сучасного життя висуває перед освітою принципово нові питання, оскільки колишня парадигма, що відбивала сутність та інтереси індустріального суспільства, поступово замінюється методологією інформаційного суспільства. Спрямованість системи освіти на засвоєння системи знань, яка була традиційною і виправданою ще декілька десятиліть тому, вже не відповідає сучасним потребам особистості та соціальному замовленню. Молоде покоління має бути захищеним і мобільним на ринку праці, здатним ефективно діяти у нестандартних ситуаціях, робити особистий духовно-світоглядний вибір та навчатися впродовж життя.

Одними з суттєвіших ознак революції в освіті ми вважаємо:

-перехід від засвоєння інформації до формування якостей, необхідних для творчої діяльності та постійного засвоєння нової інформації;

- утврдження компетентнісного підходу до побудови змісту освіти, за якого важливими є результати навчання (що учні знають, уміють та чи можуть ефективно використати це на практиці).

Головним стимулом для розвитку зусиль у галузі компетентнісного підходу в освіті стали вимоги бізнесу та підприємництва. Сучасні роботодавці в більшості країн зазвичай не мають претензій до рівня технічних знань випускників вищих навчальних закладів, проте вони часто відзначають як ваду сучасної освіти невпевненість випускників і брак досвіду при інтеграції і застосуванні знань у процесі прийняття рішень .

Експерти країн Європейського Союзу визначають поняття компетентність як ”здатність застосовувати знання і уміння”, ”спроможність

кваліфіковано провадити діяльність, виконувати завдання або роботу”. На відміну від ЗУНів, що передбачають дію за зразком, аналогією, компетентність передбачає досвід самостійної діяльності на основі знань. Необхідними для досягнення життєвого успіху визнаються такі риси особистості, як самостійна продуктивність, активність, ініціативність, креативність. Отже, творча компетентність людини набуває життєвої важливості.

Що ж таке творчість та творча діяльність? Над цим питанням міркувало багато видатних вчених, митців у давні часи та зараз. На сучасному етапі розвитку науки дослідниками робляться спроби виявлення механізмів і прийомів, структур і схем, методів і процедур, які використовуються свідомо чи несвідомо творцем у процесі пошуку. Виявлено, що творчий процес містить деякі закономірні риси, що робить його певною мірою логічним. Разом із тим будь-який творчий акт визнається унікальним. Такі суперечності у дослідженні творчості не є рідкістю. Подібні алогізми належать до так званих „таємниць творчості”, про які висловлювались мислителі усіх часів та епох.

Дослідження різними науковими школами природи творчості дає змогу оцінити її як обов’язкову умову людського існування, соціального прогресу, вищу духовність особистості як суб’єкта творчого процесу (О.О.Потебня, П.К.Енгельмейер, М.М.Бахтін, М.О.Бердяєв, Л.С.Виготський, В.О.Роменець , Б.М.Неменський та ін.).

Переважна більшість науковців визначає сутність поняття „творчість” як продукт людської діяльності, що породжує якісно нові матеріальні і духовні цінності суспільного або індивідуального значення (В.І.Андреєв, Г.О.Балл, Дж.Гілфорд, О.М.Леонтьєв, І.Я.Лернер, В.О.Моляко та ін.). Поширеною серед науковців є думка про те, що творчість є формуванням нових комбінацій зі старих елементів. Однак, дотримуючись аксіологічного підходу до розуміння творчості, вважаємо, що поза ціннісним аспектом творчість

утрачає сенс. Її значущість – у позитивній продуктивності, що є головним стрижнем усіх творчих пошуків письменників, митців, учених і т.д.

На нашу думку, одним із варіантів гуманістичного відгуку на глобальні суперечності сьогоднішнього світу є формування в учнів розуміння життя як творчого акту, нового ставлення до світу на основі холістичних і гуманістичних поглядів з метою збереження рівноваги «людина-природа», «людина-суспільство», «людина-людина».

Саме на цьому наголошує сучасна концепція педагогіки життєтворчості. У ній утверджується розуміння життя як акту творчості, коли особистість розробляє і здійснює свій життєвий проект і несе відповідальність за свою особисту долю (Р.А.Ануфрієва, І.Г.Єрмаков, В.Д.Повзун, Л.В.Сохань та ін.). Щоб стати творцем власного життя, навчитися пізнавати навколишній світ, адаптуватися до непростих умов сьогодення, необхідно мати розвинені творчі здібності. Здатність до самостійного творчого життя формується поступово і ґрунтується на розкритті творчого потенціалу дитини, її саморозвитку.

Проекцією цих ідей у площину педагогічної практики може бути посилення уваги педагогів до розвитку емоційно-ціннісного ставлення учнів до світу, формування у них способів творчої діяльності, організація повноцінної творчої практики, інтеграція різних видів творчої діяльності школярів (літературної, театральної, музичної, образотворчої тощо).

Недоліками традиційної системи навчання, які гальмують процес становлення творчих сил школярів ми вважаємо:

-спрямованість змісту освіти переважно на розвиток лівої півкулі мозку (логічне пізнання світу) та недостатня увага до розвитку правої півкулі (емоційно-образне пізнання);

- недооцінка ролі емоційних переживань при засвоєнні знань;

- накопичення дитиною значної кількості інформації, яку вона не відчула і «не прожила»;

-підміна незрілих форм естетичного мислення штампами і шаблонами;

-недостатня увага педагогів до процесуального компоненту творчої діяльності (навчання прийомам, способам творчої діяльності);

-невміння педагогів бути прикладом справжньої творчої особистості для дитини – привносити творчість у будь-яку справу, дію.

Отже, життєвий успіх ми розуміємо не тільки як влаштування на ринку праці, досягнення особистого матеріального добробуту, а в першу чергу як можливість самоактуалізуватися, розкрити та розвинути свої природні здібності і задатки, здійснювати творчу діяльність у навчальному процесі та поза нього, змінюючи своє життя та життя своєї країни на краще.

3. Висвітлення проблеми розвитку ТЗМШ у нормативних документах початкової освіти (Державний стандарт початкової загальної освіти, навчальні плани та програми).

Розвиток творчих здібностей учнів відбувається на всіх етапах шкільного навчання, разом з тим найдоцільніше вчити творити школярів із раннього віку,оскільки у початковій школі діти опановують способи навчальної діяльності, прийоми вирішення навчальних завдань, якими користуються надалі. Протягом перших шести років у дитини потребують формування і цілеспрямованого розвитку такі важливі складові творчих здібностей, як енергопотенціал, психомоторика, мислення, уява та почуття.. Розвитку творчої особистості у процесі фізичного виховання сприяють притаманні молодшим школярам: відкритість до всього нового, допитливість, емоційність, цілісність сприйняття, яскрава уява, образність мислення, ріст самостійності і критичності мислення, активне ставлення до дійсності, що їх оточує, підвищена реактивність, готовність до дії, а також біологічна потреба у руховій активності.

До того ж, в Державному стандарті початкової загальної освіти зазначено, що поряд із функціональною підготовкою за роки початкової освіти діти мають набути достатній особистий досвід самовираження у творчих видах завдань.

4.Розвиток творчих здібностей молодших школярів як одне із пріоритетних завдань початкової школи.

Давня мудрість говорить: «Якщо твої плани розраховані на рік – сій хліб, якщо на десятиріччя – посади дерево, якщо на віки – навчай дітей». Школа є тією лабораторією, де навчають і виховують, відкривають можливості кожної дитини, допомагають їй розвивати власні здібності й потреби. Кожна дитина по-своєму неповторна. Вона приходить у цей світ, щоб творити своє життя, знайти себе, самореалізуватися: хтось здібний до музики, образотворчого мистецтва, художньої праці, хтось до математики, хтось пише вірші, оповідання. Скільки дітей - стільки й здібностей, які залежать від психолого-фізіологічних особливостей людини, соціального оточення, сім'ї та школи.

Проблема розвитку творчих здібностей особи є однією з центральних в педагогіці, оскільки прогрес суспільства – це шлях постійної творчості, долання стереотипів і вироблення нових, нестандартних, часто несподіваних ідей, оригінальних підходів і шляхів до їх втілення. Одним з головних педагогічних завдань при цьому є виховання людини, здатної акумулювати і творчо переосмислювати набутий досвід, досягнення людства в науці, культурі, мистецтві, розвивати технології. Кожна дитина поступово приходить до багатьох результатів шляхом кропіткої роботи. Одному це дається легше іншому – складніше. Але кожний наступний крок, який зробить дитина, заслуговує на похвалу. Важливо, щоб дитину запевнили в тому, що вона здатна на більше.

Природа щедро наділила кожну здорову дитину можливостями для розвитку. І кожен малюк може піднестися до найбільших висот творчої діяльності! Але в життті ми бачемо зовсім інше: а скільки ще сліз ллють діти, яким важко вчитися, а скільки гірких хвилин переживають батьки, коли з навчанням у дітей погано! Треба створити у школі таке середовище і таку систему взаємин, які стимулювали б найрізноманітні-шу діяльність дитини, поступово розвивали б у неї саме те, що в даний момент може

найефективніше розвиватися. Саме це і є першою важливою умовою ефективного розвитку здібностей. Передусім для розкриття здібностей учнів необхідно створити в класі творчу, доброзичливу, емоційно позитивну атмосферу

Завдання вчителя на уроці – бути водночас і дорослим, і дитиною, а найголовніше – бути спокійним, доброзичливим.

Друга умова успішного розвитку творчих здібностей випливає із самого

характеру творчого процесу, який потребує максимального напруження сил. Здібності розвиваються тим успішніше, чим частіше дитина підходить у своїй діяльності до межі власних можливостей, поступово відсуваючи цю межу все далі. Процес пізнання в цей час дуже інтенсивний, дитина змушена займатися творчістю, роз'язувати багато нових завдань самостійно, без попереднього навчання. Саме ця інтенсивна розумова діяльність допомагає учневі в дивовижно короткий час перетворитися на невтомного Чомучку .

Третя умова. Треба давати дитині свободу вибирати вид діяльності, визначати черговість справи, тривалість занять певною справою, вибирати способи розв'язання завдань. Бажання дитини, інтерес, емоційне напруження інтелекту піде їй на користь

Надана дитині свобода не лише не заперечує, а передбачає ненав'язливу розумну, доброзичливу допомогу вчителя – це четверта умова успішного розвитку творчих здібностей. К. Ціолковський казав: «Спочатку я відкрив істини, відомі багатьом, потім почав відкривати й істини відомі декому, і, нарешті, почав відкривати й істини нікому ще не відомі». Мабуть, це і є шлях становлення творчої складності інтелекту, шлях розвитку винахідницького і дослідницького таланту. Наш обов'язок – допомогти дитині стати на цей шлях.

Співпраця між учнями та вчителем, залучення батьків до організації і проведення різних форм роботи – запорука успішної роботи .

Постійно створюючи «ситуацію успіху», об'єднавши все повагою до особистості дітей , ми можемо розвинути таланти , творчі здібності всіх дітей , виховати творчих працюючих особистостей .

На уроках доцільно використовувати діяльно-творчий підхід, при якому формування особистості може відбуватися тільки в творчій діяльності.

На тих уроках, де діти відразу бачать результат своєї праці і знають, що їх робота потрібна, вони працюють із захопленням . Тому варто учнів залучати до пошуково-пізнавальної творчої роботи на основі співпраці.

Тому важлива роль відводиться інноваційним методам навчанням. Під час таких уроків дитина має право не тільки отримувати певну суму знань, уміти їх використовувати, а й розвивати свої творчі здібності, розвиватись як особистість. Для цього необхідні вимоги: науковість, зв'язок з життям, систематичність і послідовність, освітній, виховний і розвивальний вплив. Щоб розвивати творчий емоційний розвивальний процес навчання, необхідно застосовувати у практиці пізнавальні ігри, нестандартні форми проведення уроків, інноваційні методи навчання. Навчати учнів аналізувати життєві ситуації на основі вивчення легенд, казок, прислів'їв, скоромовок, оповідань, пісень. Важливо створити ті ситуації, з яких учні повинні самостійно знайти вихід або з допомогою своїх товаришів і вчителя. На основі цього учень створює для свого героя твору інший позитивний вихід із даної ситуації.

В процесі навчання важливо забезпечити виникнення позитивних емоцій стосовно навчальної і творчої діяльності. Розвиток творчості починайте із створення ситуації, що сприяє інтуїтивному схопленні ідеї вирішення творчої проблеми. Ця творчість закінчується формуванням необхідних здібностей, створення творчого клімату, креативних якостей особистості.

Лекція №2

Тема: *Психологічні основи розвитку творчих здібностей молодших школярів.*

Мета:ознайомити з історією висвітлення проблеми розвитку творчих здібностей дитини, проаналізувати та засвоїти базові поняття з теми,

удосконалювати професійну увагу (зосередженість, активність, стійкість); виховувати зацікавленість дисципліною, прагнення отримувати нові знання самостійно.

План

1. Історичний екскурс в проблему розвитку творчої особистості.
2. Характеристика базових понять з проблеми творчості («творчість», «творча особистість», «творчі здібності», «креативність», «творча обдарованість», «задатки», «талант», «геніальність»).
3. Функції творчості та стадії творчого процесу.
4. Види творчих здібностей. Загальні та спеціальні творчі здібності.
5. Структура інтелектуально-творчих та художньо-творчих здібностей молодших школярів.

Література:

1. Зайченко І.В. Педагогіка: Навч. посібник для студ. вузів. – Чернігів: ЧДПУ, 2003. – 528 с.

2. Лук А.Н. Психология творчества. – М.: Наука, 1978. –127 с.

3. Психология творчества: общая, дифференциальная,прикладная / Отв. ред. Я.А. Пономарева. – М.: Наука, 1990. –224 с.

4. Сухомлинский В.О. Вибрані твори: У 5 т. – К.: Рад.школа, 1986. – Т.1–5.

5. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн. 2:Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. – К.: Либідь, 2005.– 552 с.Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн.1: Навч.посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. – К.: Либідь, 2005. – 624 с.

ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ

1. Історичний екскурс в проблему розвитку творчої особистості.

Проблема творчості має довгу й суперечливу історію й породила багато дискусій. Історія її вивчення нараховує більш ніж дві тисячі років. Протягом

багатьох століть у цій проблемі "мирно співіснували" різні погляди - наукові й уявлення, здоровий глузд і забобони. Вічність цієї проблеми укладена в самому динамізмі становлення реальних людських здібностей, у їх нескінченно різноманітних формуваннях, проявах і застосуванні. Кожне суспільство, не пориваючи з минулим, проте "буде мати потребу в зовсім нових людях і створює їх" у таких їхніх соціальних якостях і здібностях, які йому необхідні.

1. Антична творчість - орієнтація на космос.

2. Трагічний початок у творчості.

3. Творчість середньовіччя - шлях пізнання себе через бога.

4. Людина, що творить себе, - епоха Відродження.

5. Відчуження особистості у творчості сучасності.

1. Антична творчість - орієнтація на космос.

...Споглядання краси будь-якого роду, виводить нас за межі нашого власного "я".., будить в нас здатність до самопожертви...

Б. Констан

Від часу розквіту давньогрецького мистецтва нас відокремлюють дві з половиною тисячі років. Усе у світі з тих пор невпізнанно змінилося. Але сила й слава античного мистецтва виявилася вічною.

Античність залишилася й вічною школою художників. Коли починаючий художник приходить у класи, йому дають малювати торс Геракла, голову Антиниючи. Період учнівства залишається далеко за, а зрілий майстер знову й знову звертається до образів античності, розгадуючи таємницю їхньої гармонії й життя. Якщо подивитися на карту миру, можна зачудуватися, який невеликий по розмірах була велика колиска культури, Древня Греція.

У цьому маленькому Світі, народилася й розцвіла гігантська духовна культура, що не зостарилася навіть через тисячоріччя! Чи чудо це? - Чудом називається те, що виникає раптово й безпричинно, порушуючи природні закони, а грецьке мистецтво не виникло відразу, як Венера з морської піни. У

нього була тривала передісторія. На початку XX століть розкопки археологів у Греції й на острові Криті відкрили перед нами напівказковий світ - ранній етап античного. Його центром наприкінці III й середині II тисячоріч до н.е. був Крит, а трохи пізніше - та частина грецького материка, де перебуває місто Мікени. У цілому культуру цього періоду називають крито-мікенською, або егейською. Нове мистецтво з'являється на основі старого.

Соціальний розвиток Греції обумовлений особливостями феодально-суспільного ладу виховав у греків особливе світосприймання. Він навчив цінувати реальні здібності й можливості людини - не надлюдини, не зарозумілого владаря простих смертних, а звичайного, вільного, політично-активного людини-громадянина. Саме ці здібності й можливості були зведені у вищий художній принцип, в естетичний ідеал Греції.

Грецьке мистецтво прагне до людської міри у всьому; його улюблений образ - стрункий юнак-атлет. Сама грецька міфологія, на відміну від зооморфної східної міфології, цілком антропоморфна: олімпійські боги, що перемогли чудовиськ і гігантів, мають людську зовнішність, людські достоїнства й навіть людські слабості. Вони сердяться, захоплюються, помиляються, інтригують - все це не заважає їм бути істотами сильними й прекрасними. Ніщо людське не далеке героям античної міфології й античного мистецтва.

Очевидно, у демократії й гуманізмі й криється розгадка "грецького чуда". І якщо ще взяти до уваги, що в грецького мистецтва було багате художнє минуле - крито-мікенська культура, - можна буде сказати, що якщо це й чудо, то чудо з'ясовне.

Значне місце належало художнім професіям (скульптори, золотих справ майстри, живописці, карбувальники й т.д.). Саме образотворче мистецтво вважалося одним з видів ремесла, однак художники користувалися пошаною - не як служителі богів (як у Єгипті), а як митецькі майстри своєї справи. Знаменитий скульптор Фідій, якого називали "калос де-миургос" (прекрасний ремісник), був близьким другом Перикла, вождя афінської демократії.

Грецька культура створювалася людьми, не вільними від праці. Вони були вільні тільки від виснажливої праці, що перекладався на плечі рабів. Праця в афінян ще не вважався принизливим заняттям, як пізніше в римлян.

Афінське суспільство відрізнялося демократичною простотою. Перикл говорив: "Ми любимо красу без примхливості й мудрість без зніженості". А ще раніше реформатор Солоний так визначив життєвий принцип еллінів: "нічого зайвого".

Коли зараз ми вимовляємо слова "античне мистецтво", нам насамперед представляється музейний зал, заставлений статуями. Але тоді все виглядало інакше. Хоча в греків і були спеціальні будинки для зберігання картин (пінакотеки), у гнітючій масі твору мистецтва вели не музейний спосіб життя. Статуї стояли або в храмах, або на відкритому повітрі, осяяні сонцем, - на площах, на палестрах, на березі моря; біля них відбувалися свята, спортивні ігри. Скульптура розцвічувалася. Мир мистецтва був живим, світлим миром, як би бельетажем людського миру, подібним йому, але більше зробленим. Як у грецькій міфології поруч зі смертними людьми живуть схожі на них, але більше зроблені олімпійські божества, так й у дійсності громадяни Еллади постійно стикалися із суспільством богів і героїв, виліплених з мармуру.

Вони не падали перед ними ниць, але радісно захоплювалися їхньою незвичайною життєвістю й красою. "Вона жива", "начебто дихає", "от-от заговорить", "здається, що кров переливається в її мармуровому тілі" - такий незмінний мотив, що звучить у численних грецьких епіграмах, присвячених творам мистецтва.

Плутарх говорить, що в Афінах було більше статуй, чим живих людей. Це, напевно, перебільшення, але, у всякому разі, статуй було дуже багато. Однак до нас дійшла незначна кількість грецьких оригіналів.

2. Характеристика базових понять з проблеми творчості («творчість», «творча особистість», «творчі здібності», «креативність», «творча обдарованість», «задатки», «талант», «геніальність»).

Творчість – надзвичайно складна форма людської активності, що породжує якісно нові матеріальні і духовні цінності суспільного або індивідуального значення. Ознаками творчості є зв'язок інтуїтивного і логічного; відчуття натхнення, бажання творити; діалектична єдність продуктивної і репродуктивної діяльності, усталеного і нового; позитивна цінність результатів. Творчість – необхідна умова людського існування. З одного боку, вона є оптимальною формою глибокої реалізації індивідуальності, з іншою.

Творча особистість - 1) індивід, який володіє високим рівнем знань, потягом до нового, оригінального, який уміє відкинути звичайне, шаблонне, потреба у творчості для неї - життєво необхідна, а творчий стиль діяльності - найбільш характерний; це такий тип особистості, для якої характерна стійка, високого рівня спрямованість на творчість, мотиваційно-творча активність, яка поєднується з високим рівнем творчих здібностей і дозволяє їй досягти суспільно та особистісно значимих результатів в одному чи декількох видах діяльності.го – є необхідною умовою соціального прогресу.

Здібності — це індивідуально-психологічні особливості конкретної людини, завдяки яким успішно виконується та чи інша продуктивна діяльність.

Здібності — індивідуально стійкі психічні властивості людини, що визначають її успіхи в різних видах діяльності. Задатки — це потенційні можливості, що виявляються в діяльності, яка не може існувати без них.

Креативність (з англ. creation - створення) - сутність якостей психіки, що забезпечують продуктивні перетворення в діяльності особи, а також засоби до створення якісно нового.

Творча обдарованість — індивідуальний творчий, мотиваційний і соціальний потенціал, що дає можливість отримати високі результати в одній (або більше) із таких царин: інтелект, творчість, соціальна компетентність, художні, психологічні та біологічні можливості.

Талант — система якостей, особливостей, яка дає змогу особистості досягти видатних успіхів у оригінальному здійсненні творчої діяльності. Лише в діяльності виявляються й розкриваються здібності. Творчі здібності особистості розкриваються та формуються лише в активній творчій діяльності, яка потребує нестандартності мислення. Творчі здібності — явище багатогранне. У педагогіці виділяють такі компоненти творчих здібностей:

•мотиваційно-творча активність;

• інтелектуально-логічні здібності;

•інтелектуально-евристичні здібності, здібності до самоорганізації, комунікативні.

Геніальність — найвищий ступінь розвитку обдарованості людини в багатьох галузях діяльності, яка може випереджати досвід людства на кілька поколінь і тому часто визначається лише нащадками генія.

3. Функції творчості та стадії творчого процесу.

Серед **функцій творчості** слід назвати наступні.

Пізнавальна функція. З погляду діяльності, пов'язаної з пізнанням і віддзеркаленням природи суспільства, творча людина відображає об'єктивний світ через свій суб'єктивний.

Художньо-образна функція. Публіцистичний твір має ідейний зміст, але, на відміну від змісту наукового трактату, воно виражено в конкретно-образній формі. Особлива сила художньої уяви публіциста полягає насамперед у тому, щоб представити аудиторії нову ситуацію не шляхом порушення, а за умови збереження основних вимог життєвої реальності. А

завдання подібного твору, створеного творчою людиною, - показати те, що бачить автор, з такою пластичністю, щоб це побачили інші.

Уява може характеризуватись з кількісного та якісного боку; *Здатність породжувати певну кількість нових образів протягом певного проміжку часу ми назвемо продуктивністю уяви*. Але сама кількість нових образів за одиницю часу не може вважатися ознакою рівня розвитку уяви. Інколи кількість зовсім не свідчить про нову якість і відкриває перед людиною «дурну безкінечність» недоладних образів; так велика кількість грошей в державі може виявляти не її багатство, а лише інфляцію. Тому, від продуктивності, як кількісної характеристики уяви, не слід відокремлювати характеристики якісні. До них належить: *осмисленість - відповідність образів уяви певному призначенню, їхня сутнісна глибина, міра вираження в них якоїсь прихованої реальності*. Ця характеристика виявляє ту глибину уяви, яка зовсім відсутня при пласкому комбінуванні образів - і яка є головним виміром участі уяви в пізнанні людиною дійсності. Також, якісну сторону уяви презентує *оригінальність - міра індивідуальності, несхожості на інші, тих образів, які є продуктами уяви*. У дослідженні уяви, в якому великій кількості досліджуваних пропонується певне творче завдання, справді оригінальним буде таке вирішення завдання, яке зустрінеться лише один раз.

Сила творчої уяви та її рівень, як зазначає С. Л. Рубінштейн, визначаються співвідношенням двох показників:

• того, наскільки уява дотримується обмежувальних умов, від яких залежить її *насиченість смислом*, об'єктивна значущість її продуктів;

• того, наскільки *нові й оригінальні*, відмінні від безпосередньо даного її породження.

Уява, що не задовольняє водночас обом умовам, є творчо безплідною, якою б формально продуктивною вона не видавалась. Отож, головними характеристиками уяви виступають:

• продуктивність;

• осмисленість;

• оригінальність.

Аналіз творчої уяви як складного явища дозволяє дослідникам виділити фактори, які у взаємодії складають цю єдність. Французький вчений Т. А. Рібо наводив такі *фактори уяви:*

Інтелектуальний фактор. У ньому уява береться в якості пізнавального процесу, в якому відбувається дисоціація (розкладення) образів та асоціація за окремими й випадковими ознаками. Головним інтелектуальним моментом уяви Рібо визнає «мислення за аналогією». Конкретними прийомами такого мислення за аналогією виступають *персоніфікація* (намагання усе наділити душею) та *перетворення* (перенесення значення з одного предмету на інший на засаді окремої схожості);

Емоційний фактор. Усі форми творчої уяви неможливі без емоцій; усі афективні стани можуть впливати на уяву.

Несвідомий фактор. Суттєвими рисами натхнення виступають *раптовість* та *безособовість*; воно залежить не від волі індивіда, а від несвідомої діяльності духа (проте самий стан натхнення є не причиною уяви, а її симптомом).

Органічні умови уяви. До них Рібо зараховує *анатомічні* (відстежені кореляції між розвитком певної ділянки кори головного мозку та художнім або мислительним типом творчості) та *фізіологічні*.

Початок єдності. Синтетичний принцип єдності факторів творчої уяви може виявляться у трьох формах: *органічній* (нормальній,творчій); *нестійкій* (репродуктивній, нездатній до творення нового) та *крайній* (хворобливій, яка виявляє себе у маренні).

У єдиному творчому процесі уява йде поруч з інтуїцією й випереджає мислення. Згідно *стадійним теоріям творчого процесу* різних авторів у цьому процесі виділяється різна кількість стадій, але у їх переліку проступає єдина послідовність.

За теорією Енгельмейєра, у кожному винаході простежується «тріакт»: бажання (окреслена мета); знання (план досягнення); вміння (матеріальне виконанні); стадій творчого процесу теж три:

1) *зародження задуму* - тут діє інтуїтивне мислення пов'язане з волінням, народжується *принцип*, необхідною людською здібністю є *геній*;

2) *дискурсивне мислення* - тут діє логіка і відбувається емпіричне дослідження, виникає *схема*, необхідною людською здібністю виступає *талант*;

3) *двобій винаходу з матерією* - будується *конструкція*, від людини вимагається *старанність*.

За теорією Уоллеса, у процесі творчого мислення виділяється чотири стадії, при цьому найбільш відповідальною стадією виступає третя, пов'язана з інтуїтивним осяянням (інсайтом):

1) *підготовка* - на цій стадії окреслюється завдання;

2) *визрівання* - на цій стадії відбувається підсвідома робота над завданням, пошуки рішення (щоб дати йому визріти, людині треба відволіктися, зайнятися зовсім іншими питаннями);

3) *інсайт* (раптове усвідомлення рішення);

4) *перевірка* - тут для оцінки вірності рішення підключається мислення.

Гетчінсон теж виділяє чотири стадії, подібні до наведених вище:

1) *орієнтації* (накреслення орієнтирів проблеми);

2) *фрустрації* (зустрічі із перешкодою, яку нетворче, стереотипне мислення не в змозі подолати);

3) *інсайту;*

4) *перевірки.*

Згідно теорії Дьюї, в творчому мисленні виділяється п'ять стадій:

1) окреслення завдання;

2) аналіз;

3) висунення гіпотез;

4) обговорення;

5) оцінка рішення.

У останній моделі творчого процесу головна роль справді відводиться мисленню, а не уяві з інтуїцією, але стадія висунення гіпотез у всякому разі передбачає необхідність задіяння уяви.

4. Види творчих здібностей. Загальні та спеціальні творчі здібності.

Науковці використовують декілька класифікацій видів здібностей, що укладені за різними ознаками.

Рис. Види здібностей

Загальні здібності забезпечують успішне виконання різних видів діяльності (таких, які вимагають прояву високорозвиненого інтелекту і напруженої розумової діяльності). Загальні здібності дають можливість успішно навчатись, оскільки спираються на розвинені якості інтелекту - пам'яті, мислення, уваги, уяви, сприймання, виражаються через коефіцієнт інтелекту.

Спеціальні - проявляються в певній сфері діяльності людини - музиці, математиці, малюванні, спорті, техніці тощо.

У однієї людини можливе поєднання як загальних, так і спеціальних видів здібностей.

Прикладами високого рівня розвитку як загальних, так і спеціальних здібностей є Т. Г. Шевченко, М. В. Гоголь, М. В. Ломоносов та ін.

Учбові здібності проявляються як швидке і якісне засвоєння знань, вироблення вмінь, однак не передбачають оригінальності продуктів діяльності.

Творчі - виявляються через створення людиною нестандартних, оригінальних продуктів діяльності.

Для досягнення рівня творчих здібностей людина спочатку виробляє учбові здібності.

Розрізняють також теоретичні й практичні здібності.

Теоретичні - пов'язані з функціонуванням у людини теоретичного, абстрактного мислення. Люди, які володіють цими здібностями, схильні до наукової діяльності.

Практичні здібності передбачають наявність і переважання в діяльності практичного, наочно-дійового мислення. Люди з практичними здібностями віддають перевагу практичним справам у сферах виробництва, торгівлі, підприємницької діяльності тощо.

Кожен вид здібностей може проявлятися як в ранньому, так і в зрілому віці і досягати високого рівня розвитку.

Коли психологи говорять про здібності людини, то передбачають два рівні їх прояву:

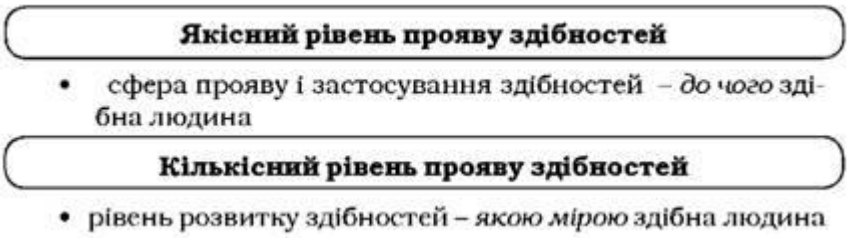

Рис. Рівні прояву здібностей

Кількісний прояв здібностей має наступні рівні:

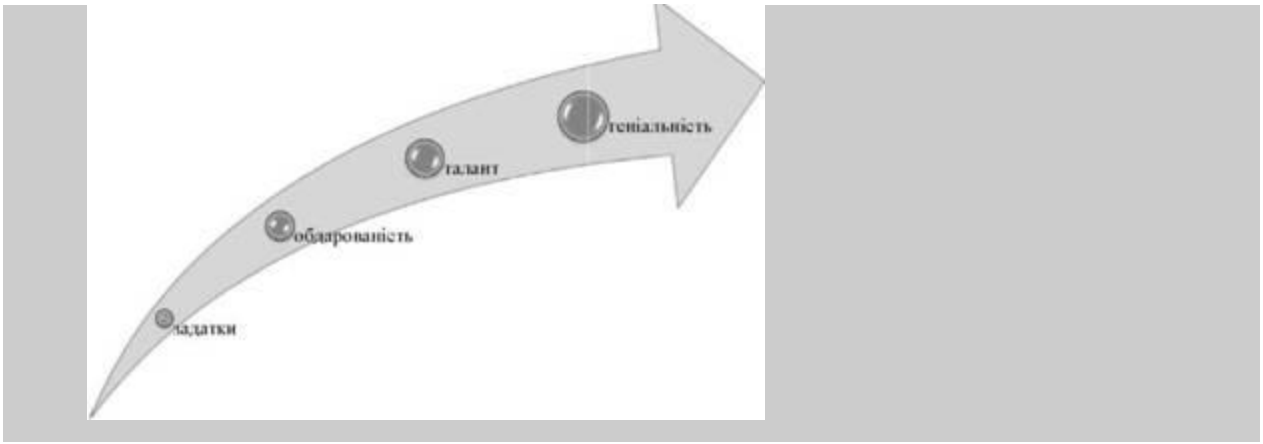

Рис. Рівні кількісного прояву здібностей

Нульовий рівень - наявність задатків (вроджених передумов для розвитку здібностей).

Перший рівень - обдарованість (виявлені задатки та розвинені до посереднього рівня здібностей, результати діяльності людини є кращими, ніж у інших).

Другий рівень - талановитість (високорозвинені здібності, результати діяльності людини визнаються суспільством).

Талант може проявлятися в будь-якій людській діяльності, а не лише в галузі науки і мистецтва. Тому талановитим може бути і лікар, і вчитель, і льотчик.

Третій рівень - геніальність (винятково розвинені та використані здібності, результати є виключно творчими, їх цінність визнається людством).

Геній, образно кажучи, створює нову епоху в своїй царині знань. Для нього характерні творча продуктивність, оволодіння культурною спадщиною минулого і водночас рішуче долання старих норм і традицій. Геніальна особистість своєю творчою діяльністю сприяє прогресивному розвитку суспільства. В якості прикладу достатньо назвати Арістотеля, Леонардо да Вінчі, Р. Декарта, М. В. Ломоносова, К. Маркса.

5. Структура інтелектуально-творчих та художньо-творчих здібностей молодших школярів.

Х*удожньо-творчі здібності* розглядаються більшістю дослідників як здатність до творчості засобами художніх образів (О.О.Мелік-Пашаєв, А.І.Савенков). Вони представляють собою сукупність множини певних психічних властивостей, які забезпечують у своїй функціональній єдності максимальну самореалізацію дитини у процесі художньо-творчої діяльності. В структурі цієї здібності є утворення, які забезпечують її „профіль”, специфічність певної художньої діяльності (образотворчої, літературної), і є утворення, що формуються як „родові” якості, загальні для будь-якої художньо-творчої діяльності.

У розумінні художньо-творчих здібностей як „ансамблю властивостей особистості” необхідним є знання структури цієї інтегральної якості: які

компоненти є провідними, якою є їх ієрархія. Без цього неможливо зрозуміти, як розвиваються окремі структурні елементи з віком під впливом навчання, як правильно оцінювати здібності та впливати на процес їх розвитку.

У психологічній літературі традиційно підкреслюється тісний взаємозв'язок між творчими здібностями і потребами, емоціями, нахилами, інтересами (В.І.Андреєв, Г.О.Балл, Н.С.Лейтес, О.М.Лук, В.О.Моляко). Так, психолог Н.С.Лейтес зауважує, що заглибленість у певну діяльність „не може не сприяти розвиткові відповідних здібностей. Разом з тим більшою мірою захоплює, дає більше задоволення та діяльність, яка відбувається успішніше, тобто до якої людина більш здібна". Тому турбота про розвиток здібностей передбачає цілеспрямоване формування мотивів діяльності учнів.

Отже, розглядаючи творчі здібності до певної діяльності як цілісну властивість особистості, ми виділяємо в ній *мотиваційний та інструментальний компоненти*.

Ґрунтуючись дослідженнях мотивації творчої та навчальної діяльності школярів, представлених українськими дослідниками В.І.Андреєвим, Н.М.Бібік, О.Я.Савченко, О.Л.Яковлєвою, З.В.Юрченко та ін., ми виокремлюємо у структурі мотиваційного компоненту художньо-творчих здібностей молодших школярів *зовнішні та внутрішні* мотиви.

Зовнішні мотиви безпосередньо не пов'язані з діяльністю, але впливають на її успішність (довіра до вчителя; прагнення отримати гарну оцінку, похвалу дорослих, позитивний відгук від слухачів тощо). *Внутрішні мотиви* пов'язані безпосередньо із самим процесом художньо-творчої діяльності, її результатами (схильність до занять художньою творчістю, бажання висловитись, поділитись враженнями, допитливість, творчий інтерес, почуття захопленості, емоційний сплеск тощо).

Інструментальну складову художньо-творчих здібностей молодших школярів утворює єдність та взаємообумовленість трьох рівнів: *емоційно-ціннісного, креативного та спеціального*.

І. Емоційно-ціннісний компонент – емоційно-ціннісне ставлення особистості до світу (цілісне художньо-чуттєве сприймання, художня спостережливість, емоційна вразливість, увага до внутрішнього світу інших, здатність до співпереживання).

ІІ. Креативний компонент – здібності до створення образів (творча уява, художньо-образне та асоціативне мислення).

ІІІ. Спеціальний компонент – якості, що сприяють оволодінню засобами певного виду мистецтва (музичного, образотворчого, літературного). Спеціальними якостями, уміннями та навичками, необхідними для літературної творчості, є такі: чутливість до слова, відтінків його значень, звукових якостей; багатство словникового складу; поетичний слух; навички римування; володіння засобами художньої виразності тощо. Якостями, важливими для образотворчої діяльності є розвинений окомір, відчуття кольору, відчуття симетрії та ін; для музичної діяльності – чуття ритму, музичний слух тощо. Перший компонент – це, власне, внутрішня сутність особистості, другий компонент характеризує загальні творчі здібності особистості, третій компонент включає спеціальні художні здібності, якості. Така ієрархія рівнів пояснюється тим, що в художній творчості, як визначають дослідники В.О.Глоцер, Г.Н.Кудіна, В.О.Левін, З.Н.Новлянська, Н.Ф.Чубук, головну роль відіграє емоційно-ціннісне ставлення особистості до світу .

Творча діяльність – це власне, входження людини в культурний континуум, а отже, *функції художньо-творчої діяльності* співзвучні функціям культури, а саме: функції соціальної інтеграції; організації людей у їхній колективній життєдіяльності, регуляції взаємодії, консолідації та самоідентифікації; пізнавально-комунікативної функції (забезпечує адаптацію людей до умов існування і містить культуру пізнання, світогляду, обміну інформацією і досвідом); рекреаційної функції (психічна реабілітація і релаксація) .

У процесі виконання творчих завдань, ігор, проектів, релаксацій, тренінгів, сенсорних завдань, завдань-конкурсів, театралізацій, під час розв'язання творчих проблем та ін. діти набувають рис особистості, яка здатна до творчості у різних видах діяльності. А оскільки творчі способи діяльності універсальні, то дитина переносить їх не тільки у навчальну діяльність, а і у повсякденне життя для вирішення різноманітних проблем. У результаті такого творчого навчання кожен, незалежно від вихідного рівня творчих здібностей, може піднятися на більш високий щабель творчих звершень, а головне – вчиться мистецтву життєтворчості, намагається бути добрішим, емпатійним, змінювати на краще себе та навколишній світ.

Визначаючи естетичний, розвивальний потенціал художньої творчості, слід враховувати, що жодна сфера людської діяльності не має такої глибини емоційного впливу на людину, як мистецтво, що за кожним визначним твором постає яскрава і самобутня особа митця, розумом, почуттям, волею якого створене все те прекрасне, над чим безсилий час.

Отже, художня творчість невід'ємна від духовності, адже духовна людина – це людина творча, і саме вона спричиняє поступ нації. Вона не тільки створює картини, вірші, музику, - вона створює світ у своєму серці. Це копітка творча робота над собою кожен день, і цій роботі слід вчити, починаючи з дитячих років. Якщо поміркувати, то всі явища нашого життя, які прийнято називати "бездуховність" - емоційна тупість, відсутність милосердя, екологічної свідомості, історичної пам'яті, ініціативи, утилітарне ставлення до всього у світі і т.д. в значній мірі пов'язані з неповноцінним естетичним та художньо-творчим вихованням особистості у дитинстві, що безперечно гальмує процеси становлення духовної еліти нашого суспільства.

Лекція №3

Тема: ***Особливості розвитку креативних здібностей молодших школярів засобами творчих завдань в навчальному процесі.***

Мета: ознайомити з особливостями розвитку креативних здібностей молодших школярів, розвивати увагу, спостережливість, виховувати професійні риси, почуття відповідальності, творче мислення.

План

1. Молодший шкільний вік як сенситивний період розвитку творчих здібностей.
2. Фактори розвитку творчих здібностей молодших школярів.
3. Головні чинники розвитку творчих здібностей молодших школярів (природа, різні види мистецтв тощо).

Література:

1. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детскомвозрасте: Психологические очерки: Кн. для учителя. – 3,е изд. –М.: Просвещение, 1991. – 93 с.
2. Моляко В.А., Кульчицкая Е.И., Литвинова Н.И. Психология детской одарённости. – К.: Об,во «Знание» Украины,1995. – 82 с.
3. Паламарчук В.Ф. Як виростити інтелектуала. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000. – 152 с.
4. Сисоєва С.О. Педагогічна творчість: Монографія. –Харків,Київ: Каравела, 1998. – 150 с.

ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ

1. Молодший шкільний вік як сенситивний період розвитку творчих здібностей.

Молодший шкільний вік – сенситивний період для розвитку спеціальних творчих здібностей: музичних, літературних, організаторських, конструктивно-технічних, художніх. В цей період активно розвиваються уява, дар фантазувати, творчо мислити, помітно проявляється допитливість,

формується вміння спостерігати, порівнювати, критично оцінювати діяльність.

Так, Л. Виготський вважає, що малювання дитини складає переважний вид дитячої творчості в ранньому віці. І це не випадково, але тому, що саме малювання надає дитині цього віку можливість найлегше виразити те, що ним володіє. В. Роменець доводить, що малювання є ігровим видом творчості, образотворчою модифікацією гри з усіма властивими її рисами: вживанням и перенесенням у ситуацію, наслідувальним характером, симпатійною уявою. Дитина створює інший світ, в якому вона повний володар речей, людей, ситуацій. Проте малювання, безперечно, виходить за межі ігрових визначень.

Здібності у художній діяльності проявляються у так званій гостроті бачення, у високому рівні уяви. На думку О. Мелік-Пашаєва, специфіка творчої уяви художника - не в операції образами зовнішнього світу, не в їх перекомбінуванні. Вона полягає у формуванні образу, що виражає переживання, емоцію, «оцінку», художню ідею - явища, по власній своїй природі не образні.

В структурі художньо-творчих здібностей пріоритетну роль відіграють творча уява, образно-емоційна сфера і особливості особистісних якостей людини. Як структурні компоненти художньо-мистецьких здібностей вченими виділяються емоційно чуттєва сфера і пізнавальні здібності. У свою чергу, пізнавальні здібності розділяються на інтелектуальні, які носять універсальний характер і необхідні для успішних занять будь-яким видом художньо-мистецької діяльності (мислення, уява, пам'ять); сенсорні, залежні від особливостей системи аналізаторів людини, і часткові (наприклад, особливості рухово-моторної сфери, затребувані в певній художньо-мистецькій діяльності) . Таким чином, художня творчість може відіграти важливу роль у розвитку таких творчих здібностей учнів як мислення і уява.

З усіх форм творчості літературна, словесна творчість є найхарактернішою для шкільного віку. Діти залюбки складають вірші, казки,

оповідання. Літературні твори молодших школярів недосконалі за змістом і формою, проте вони мають велике значення для розвитку їхньої психіки в цілому. Л.С. Виготський вважає, що сенс і значення цієї творчості в тому, що вона дозволяє дитині, вправляючи свої творчі прагнення і навики, оволодіти людською мовою .

О. Лук указує, що у процесі літературної творчості відбувається розвиток таких літературно-творчих і читацьких здібностей як творча уява, словесно-образне мислення, художницька спостережливість і інтуїція, здатність до співпереживання і розуміння психології людини, гостроти сприйняття людини і природи .

А. Ковальов виділив наступні літературні здібності: творча уява, вразливість, спостережливість, словесне втілення. Опорна властивість літературних здібностей - це вразливість, тобто жвавість і гострота сприйнятливості і сила емоційної чуйності.

У молодших школярів активно розвиваються музичні здібності. На думку психологів Б. Асаф'єва, Б. Тєплова, Б. Яворского та інших, до музично-творчих здібностей відносяться: музичний слух (у єдності звуковисотних, ладових, гармонійних, тембрових, динамічних компонентів), відчуття ритму, музична пам'ять, уява і музична чуйність.

Дослідженням проблеми розвитку музичного слуху як найважливішої ланки музичних здібностей, займався Б. Асаф'єв. Учений доводить, що слуховому апарату людини властиві природжені якості активного слухання; завдання музиканта - виховувати і розвивати слухову діяльність . Н. Комісаренко виділяє наступні музичні здібності: ладове почуття (здібність емоційно відгукуватися на музику), тонко диференційоване сприйняття (слуховий компонент музичності), високо розвинуте музично-ритмічне почуття (здатність переживати музику за допомогою рухів).

Б. Тєплов, вивчаючи структуру музичних здібностей, органічно пов'язував їх із загальним розвитком особистості. За його визначенням, ядром музичності кожної людини є три музичні здібності: музичний слух

(відчуття ладу); музично-ритмічне відчуття; здібність до музично-слухових уявлень. Відчуття ладу виявляється в емоційному сприйнятті і точному пізнаванні мелодії. Музично-ритмічне відчуття – здатність відчувати ритм і відтворювати його. Здібність до музично-слухових уявлень виявляється в точному відтворенні мелодії по слуху (музична пам'ять) .

Разом з тим, Л.С. Виготський вважає, що первинною формою дитячої творчості є творчість синкретична, тобто така, в якої окремі види мистецтва ще не розчленовані і не спеціалізовані. У дітей існує з'єднання різних видів мистецтва в одній цілій художній дії. Дитина складає і представляє те, про що вона розповідає. Дитина малює і одночасно розповідає про те, що вона малює .

Висновки. Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що створення сприятливих умов для розвитку творчих здібностей учнів значною мірою визначається оптимальними сензитивними віковими періодами формування, а саме молодшим шкільним віком. В саме цей період активно розвиваються спеціальні творчі здібності: музичні, літературні, організаторські, конструктивно-технічні, художні.

2. Фактори розвитку творчих здібностей молодших школярів.

Одним з найважливіших факторів творчого розвитку дітей є створення умов, що сприяють формуванню їх творчих здібностей. На основі аналізу робіт кількох авторів ми виділили шість основних умов успішного розвитку творчих здібностей дітей. Першим кроком до успішного розвитку творчих здібностей є ранній фізичний розвиток малюка: раннє плавання, гімнастика, раннє повзання та ходіння. Потім раннє читання, рахунок, раннє знайомство з різними інструментами та матеріалами. Другою важливою умовою розвитку творчих здібностей дитини є створення обстановки, що випереджає розвиток дітей. Необхідно, наскільки це можливо заздалегідь оточити таким середовищем і такою системою відносин, які стимулювали б його найрізноманітнішу творчу діяльність і поволі розвивали б в ньому саме те,

що у відповідний момент здатне найбільш ефективно розвиватися. Наприклад, ще задовго до навчання читання однорічному дитині можна купити кубики з літерами, повісити абетку на стіні і під час ігор називати дитині букви. Це сприяє ранньому оволодінню читанням.

Третя, надзвичайно важлива, умова ефективного розвитку творчих здібностей випливає з самого характеру творчого процесу, який вимагає максимальної напруги сил. Справа в тому, що здібності розвиваються тим успішніше, чим частіше у своїй діяльності людина добирається "до стелі" своїх можливостей і поступово піднімає цю стелю все вище і вище. Така умова максимального напруження сил найлегше досягається, коли дитина вже повзає, але ще не вміє говорити. Процес пізнання світу в цей час йде дуже інтенсивно, але скористатися досвідом дорослих малюк не може, так як пояснити такому маленькому ще нічого не можна. Тому в цей період малі змушені більше, ніж коли-небудь, займатися творчістю, вирішувати безліч абсолютно нових для нього завдань самостійно і без попереднього навчання. Четверта умова успішного розвитку творчих здібностей полягає в наданні дитині великої свободи у виборі діяльності, у чергуванні справ, в тривалості занять справою, у виборі способів і т.д. Тоді бажання дитини, її інтерес, емоційний підйом послужать надійною, гарантією того, що вже більше напруження розуму не призведе до перевтоми, і піде дитині на користь. Але надання дитині такої свободи не виключає, а, навпаки, передбачає ненав'язливу, розумну, доброзичливу допомогу дорослих - це і є п'ятаумова успішного розвитку творчих здібностей. Найголовніше тут - не перетворювати свободу у вседозволеність, а допомогу в підказку. На жаль, підказка - поширений серед батьків спосіб "допомоги" дітям, але вона тільки шкодить справі. Не можна робити що-небудь за дитину, якщо він може зробити сам. Не можна думати за нього, коли він сам може додуматися.

3. Головні чинники розвитку творчих здібностей молодших школярів (природа, різні види мистецтв тощо).

Творчі здібності пов’язані зі створенням нового, оригінального продукту, з пошуком нових засобів діяльності. Розвитком творчої особистості потрібно керувати, оскільки існують чинники, що впливають на цей розвиток:

- умови, у яких формується дитина;
- середовище, що її оточує;
- характер її навчальної діяльності.

Розвиток творчих здібностей буде ефективним, якщо в організації творчої діяльності враховується сукупність взаємопов’язаних між собою сторін:

зміст навчального матеріалу → система творчих завдань → організація навчально - пізнавальної діяльності.

Зміст технології

Розвиток творчої особистості потребує впровадження нових дидактично - методичних засобів, що допомагають моделювати навчально - виховний процес, виходячи із поставленої мети.

Модуль 2. Методичні аспекти проблеми розвитку творчих здібностей. Технології творчого розвитку учнів.

Лекція №4

Тема: ***Критерії, показники і рівні розвитку творчих здібностей молодших школярів.***

Мета:проаналізувати основні критерії та показники творчих досягнень учнів; ознайомитись з методами діагностики творчих здібностей молодших школярів; виховувати почуття відповідальності.

План

1. Критерії та показники творчих досягнень учнів.
2. Діагностика рівня розвитку творчих здібностей молодших школярів.
3. Педагогічні умови розвитку творчих здібностей молодших школярів (стимулюючий вплив змісту навчальногоматеріалу, система творчих завдань, створення розвивального середовища та ін.).

Література:

1. Дружинин В.Н. Психодиагностика общих способностей. – М.: Издательский центр «Академия», 1996. – 236с.

2. Кульчицкая Е.И. Диагностика творческих способностей детей / Е.И.Кульчицкая, Н.И.Литвинова и др. – К.: Укр. дом «Знание» Украины, 1996. – 66с.

3. Сисоєва С.О. Підготовка вчителя до формуваннятворчої особистості учня: Монографія. – К.: Поліграфкнига - 1996. – 406 с.

ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ

1. Критерії та показники творчих досягнень учнів.

Основними показниками творчих здібностей є швидкість і гнучкість думки, оригінальність, допитливість, точність і сміливість.

Швидкість думки - кількість ідей, що виникають в одиницю часу.

Гнучкість думки - здатність швидко і без внутрішніх зусиль переключатися з однієї ідеї на іншу, бачити, що інформацію, отриману в одному контексті, можна використати в іншому.

Гнучкість - це добре розвинений навик переносу. Вона забезпечує вміння легко переходити від одних явищ до інших, своєчасно відмовлятися від скомпрометованого припущення, бути готовим до інтелектуально, ризику.

Оригінальність – здатність мислити нестандартно, здатність приймати рішення, що відрізняються від загальноприйнятих, парадоксальних, несподіваних.

Допитливість - здатність дивуватися, цікавість і відкритість до всього нового.

Точність - здатність удосконалювати ідеї, надавати закінчений вигляд свого творчого продукту.

Сміливість - здатність приймати рішення в ситуації невизначеності, не лякатися власних висновків і доводити їх до кінця.

Чи є ці показники вродженими або ж вони можуть піддаватися впливу середовища? Один з творців системи вимірювання творчих здібностей - Торренс - говорив з цього приводу, що спадковий потенціал не є найважливішим показником майбутньої творчої продуктивності. В якій мірі творчі імпульси дитини перетворяться в творчий характер, залежить більше від впливу батьків та інших дорослих. Сім'я здатна розвинути або знищити творчий потенціал дитини ще в дошкільному віці.

Для дитини молодшого шкільного віку основною діяльністю, в якій проявляється його творчість, є гра. Але гра не лише створює умови для такого вияву. Як показують дослідження психологів, вона значною мірою сприяє (стимулює) розвитку творчих здібностей дитини. У самій природі дитячих ігор закладені можливості розвитку гнучкості та оригінальності мислення, здатності конкретизувати та розвивати як свої власні задуми, так і пропозиції інших дітей.

Ще одна винятково важливе значення ігрової діяльності - це внутрішній характер її мотивації. Діти грають тому, що їм подобається сам ігровий процес. І дорослим залишається лише використовувати цю природну потребу для поступового залучення дітей у більш складні і творчі форми ігрової активності. При цьому дуже важливо мати на увазі, що при розвитку творчих здібностей у дітей більш важливе значення має сам процес, експериментування, а не прагнення досягти якого-небудь конкретного результату гри.

2. Діагностика рівня розвитку творчих здібностей молодших школярів.

Проблема творчої обдарованості стає усе більш і більш актуальною в сучасному суспільстві. За останні 2-3 роки потік інформації, присвяченої різним питанням психології творчості, виріс у кілька разів. Але, незважаючи на значну популяризацію, багато аспектів проблеми залишаються невирішеними.

Одним з головних питань психології творчості є діагностика креативності і творчих здібностей. Причина цього складається в протиріччі між сутністю тестів і сутністю творчості. Тест - це стандартизована процедура обстеження по заданому набору параметрів. А сутністю творчості є вихід за рамки заданого і відомого. Тест творчих здібностей - це стандарт виміру нестандартності. Дані непереборні протиріччя закладені в самій ідеї тесту творчості.

Усі тести по визначенню творчих здібностей об'єднані одним загальним недоліком, вірніше сам метод оцінювання творчих здібностей досить недосконалий - відповіді випробуваного оцінюються за критерієм частоти повторюваності відповіді у вибірці. Таким чином, оцінка дуже залежить від характеристик тієї вибірки, з якою проводиться діагностика. Мало того, відповіді представників однієї групи будуть різні в залежності від настрою і фізіологічного стану; від часу року (приміром, якщо проводити тест на домальовування малюнків у грудні, коли в повітрі витає передчуття Нового Року, велика кількість дітей намалюють ялинки, кульки й інші атрибути наступаючого свята, перед паскою - яйця, влітку - сонце, море і чайок і т.д.).

Таким чином, у кожному окремому випадку діагностики потрібно практично цілком розробляти тестові норми і норми оцінювання кожної вибірки за допомогою спеціальних формул, що вимагає досить багато часу і визначених навичок. У будь-якому випадку не можна взяти тест із книжки і відразу ж проводити дослідження в групі - результати будуть недостовірні.

3. Педагогічні умови розвитку творчих здібностей молодших школярів (стимулюючий вплив змісту навчальногоматеріалу, система творчих завдань, створення розвивального середовища та ін.).

Серед загальнопедагогічних умов розвитку творчих здібностей молодших школярів було виокремлено наступні:

- педагогічне стимулювання розвитку творчих здібностей на основі особистісно зорієнтованого характеру взаємодії учителя з учнями. Необхідність реалізації цієї умови продиктована сучасними суспільними

пріоритетами. Тенденції особистісної орієнтації розвитку системи освіти підкріплені результатами досліджень сучасних вітчизняних психологів (Г. Балл, Г. Костюк, С. Максименко, В. Рибалка, В. Семиченко та ін.) і педагогів (І. Бех, І. Зязюн, В. Кремень, О. Пєхота, С. Сисоєва та ін.). Особистісно зорієнтована взаємодія учителя та учня передбачає вибір характеристик навчання і виховання як спілкування, в якому не існує різкої полярності позицій учня й учителя, перетворення навчально-виховного процесу на взаємодію. Це сприяє стимулюванню активності, самостійності, ініціативи дітей, поєднанню творчої свободи і спрямування діяльності учнів, емоційності та виразності спілкування з проявами поваги і доброзичливості учасників педагогічного процесу;

- застосування психолого-педагогічних технологій, що забезпечують самостійну активність учнів у процесі творчої діяльності. Виконання цієї умови має гарантувати позитивну мотивацію творчої діяльності молодших школярів і надавати дієвий арсенал психолого-педагогічних стимулів, які спрямовуватимуть активність учнів у необхідному напрямі. Такі психолого-педагогічні технології повинні враховувати особливості молодшого шкільного віку, забезпечувати оптимальні умови для самовираження учнів, спиратися на особистісно-значущий для учнів матеріал, залучати їхні емоції до процесу творчості, спонукати учнів у процесі творчої діяльності відображати свій чуттєвий досвід у повному обсязі, надавати можливість самостійно творити;

- системність мовленнєвої роботи з учнями в умовах творчо-розвивального середовища. У повсякденному житті знання, які використовуються, тісно переплітаються одне з одним, утворюючи єдину систему. Тому учень повинен бачити предмет чи явище системно: в єдності зі зв’язками, в які він вступає. Максимально позитивні, сприятливі умови для розвитку дитячої творчості, в тому числі й мовленнєвої, для виховання творчої особистості створює розвивальне середовище (Л. Артемова, Л. Божович, О. Дяченко, О. Кононко, В. Кудрявцев, С. Кулачківська, А.

Петровський та ін.). Системність мовленнєвої роботи в умовах творчо-розвивального середовища можна забезпечити, врахувавши необхідність розвитку основних психічних процесів дитини, засобом розвитку яких виступатиме слово і мовленнєва діяльність. Така система повинна передбачати розвиток процесів сприймання, здібностей до уявлювання, ейдетичних можливостей дитячого мислення, уміння переборювати стереотипи, формування навичок асоціативного і гнучкого мислення тощо.

Дидактичні умови розвитку творчих здібностей молодших школярів у процесі мовленнєвої діяльності:

- активізація творчо-мовленнєвої діяльності учнів початкових класів на основі збагачення емоційно-чуттєвого та комунікативного досвіду. Результативний творчий розвиток забезпечується лише активною, емоційно забарвленою творчою діяльністю, адже емоція - це почуття, що "мотивує, організовує і спрямовує сприймання, мислення і дії" . Збагачення емоційно-чуттєвого досвіду учнів молодших школярів у процесі навчання може бути забезпечене через емоційну підготовку учнів, емоційну насиченість навчального матеріалу та методів навчання, незвичність способу постановки завдання, чіткість і динамічність переходу від одного виду роботи до іншого, вчасний перехід від пояснення до практичних дій учнів . Активізацію творчо-мовленнєвої діяльності молодших школярів також забезпечує комунікативний досвід, який дозволяє учневі керувати своєю поведінкою у спілкуванні, розуміти, враховувати особливості співрозмовника, моделювати його особистість, установлювати, підтримувати контакт, передавати і перехоплювати ініціативу в спілкуванні, оптимально будувати мовлення у психологічному відношенні, прогнозувати можливі шляхи розвитку ситуації комунікації, уміння долати психологічні бар’єри, адекватно використовувати жести, міміку, манеру поведінки тощо. Створення спеціальних емоційно забарвлених комунікативних ситуацій під час навчання, розв’язання умовно-комунікативних завдань сприяє збагаченню комунікативного та емоційно-

чуттєвого досвіду учнів і, відповідно, зростанню мовленнєвотворчої активності;

- формування у молодших школярів навичок довільної візуалізації мисленнєвих образів. Візуалізація мисленнєвих образів – створення образів в мозку на основі попереднього досвіду, який знаходиться у нашому розумі, – важлива складова уяви, необхідна для повноцінної творчої діяльності будь-якої людини. Довільна візуалізація мисленнєвих образів є однією з передумов творчої мовленнєвої діяльності в молодшому шкільному віці і, як наслідок, розвитку творчих здібностей. Вона дозволяє мотивувати комунікативний процес молодших школярів, емоційно збагачує урок та забезпечує творчу активність учасників навчального процесу. Мовленнєва діяльність у цьому випадку відбувається як продуктивний процес: учні продукують висловлювання в результаті дії візуалізації. Для розв'язання творчих завдань необхідне вільне образне мислення, яке з віком стає заручником формально-логічного. Оскільки для розвитку творчих здібностей молодших школярів необхідна цілеспрямована робота з образами уяви, то доцільним стає вдосконалення здібностей до уявлювання. Допомогти увійти у стан, необхідний для продуктивної роботи з образами уяви, можуть спеціальні аутогенні вправи, що забезпечують учневі контроль над своїм фізичним та психічним станом, дозволяють підготуватися до безпосередньої роботи з візуальними мисленнєвими образами;

- забезпечення вербалізації уявлень учнів на основі мовленнєвотворчої діяльності. Вербальне (логічне) і невербальне (образне) мислення протиставляються багатьма дослідниками творчих процесів. Проте відомо, що завершальним етапом будь-якого творчого акту є організація, критичний аналіз та упорядкування результатів активності образного мислення. Для цього етапу вагомою є взаємодія вербального і невербального мислення. З метою забезпечення рівноваги між цими двома типами мислення в молодших школярів доцільно використовувати об'єктивацію образів уяви через мовлення. Цей вид роботи логічно продовжує роботу з образами уяви, яка

сприяє творчому розвитку молодших школярів. Слово дає можливість закріпити мисленнєвий образ у реальному світі . Вербалізовані уявлення є результатом активної творчої діяльності дітей: створення мовленнєвого повідомлення передбачає використання знайомого матеріалу у нових комбінаціях, наділення певної сукупності слів новим змістом чи навіть створення нових слів, які точніше передають те, що вкладає у поняття маленький творець. Проте вербалізація уявного образу не завжди передбачає створення нової звукової оболонки. Нагромаджені образи уяви, підкріплені емоційними враженнями, у сприятливій, творчій, вільній атмосфері завжди спонукають учнів до мовленнєвої діяльності: учні намагаються передати словами те, що тільки що уявили. Учень, який яскраво фантазує, легко переносить цю якість і на мовленнєву творчість;

- залучення учнів до предметно-пластичної діяльності з метою матеріалізації образів. Образ уяви може бути об’єктивований не лише у вербальній, а й у практичній діяльності учня. Предметно-пластична діяльність дозволяє молодшим школярам розширити власне поле творчих знахідок. У цьому випадку мовленнєва діяльність може виступати і як стимул, і як наслідок практичних дій молодших школярів з предметно-пластичним матеріалом. Мовленнєві образи, створені учнями, знаходять свою об’єктивну реалізацію у папері, картоні, нитках, природному матеріалі. Художні засоби дозволяють учням точніше передати зміст творчо-мовленнєвого образу, пояснити його, тим самим надаючи можливість ще більшого самовираження. Виконані роботи мають розкривати внутрішню сутність і значення того творчо-мовленнєвого образу, який був створений молодшим школярем. Виріб, виконаний дитиною, ніколи не призначений лише для неї особисто. Учень завжди прагне показати результат своєї діяльності іншим. Тобто малюнок, виріб чи аплікація призначені для того, щоб повідомити світу про внутрішні переживання творця. Ця властивість об’єкта творчої діяльності наближає матеріалізацію уявних образів до вербалізації: таким чином молодший школяр повідомляє іншим про свій

душевний стан, свої погляди, мрії, прагнення. Обидва способи матеріального оформлення думки виконують комунікативну функцію: забезпечують процес спілкування творця з глядачем чи читачем. А їх взаємодія дає ще більшу можливість обміну інформацією: все те, що не вийшло сказати словами – передати художньою технікою, а технічні недосконалості – компенсувати словом.

Лекція №5

Тема: ***Система творчих завдань на уроках літературного читання***

Мета: розширити знання про технології літературно-творчого розвитку молодших школярів; ознайомити з системою творчих завдань на уроках літературного читання; сприяти формуванню пізнавального інтересу до технологій літературно-творчого розвитку; створити атмосферу емоційного підйому.

План

1. Історія становлення технології ЛТРМШ (практика Л.Толстого, С.Френе, Д.Родарі, В.Сухомлинського).
2. Технологія літературно-творчого розвитку молодших школярів (З.Н.Новлянська, В.О.Левін, М.В.Явоненко).
3. Засоби заохочення дитячої творчості (презентації, виставки, конкурси, нагородження).

Література:

1. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: Монографія / С.О. Сисоєва, А.М. Алексюк, П.М. Воловик,О.І. Кульчицька, Л.Є. Сігаєва, Я.В. Цехмістер та ін.; За ред. С.О.Сисоєвої. – К.: ВІПОЛ, 2001. – 502 с.
2. Нікітін Б.П. Сходинки до творчості або розвиваючі ігри. – К.: Рад. шк., 1991. – С.5–12.
3. Ніколенко О.С., Онищук Л.А., Сисоєва С.О. Творчість. Навчально-тематичний план і програми з розвитку творчих можливостей молодших школярів (1–4 класи) для вчителів, керівників загальноосвітніх шкіл, ліцеїв,

гімназій, студентів та викладачів педагогічних спеціальностей вищих навчальних закладів // Початкова школа, 1994. – №6. – С.41–44; 1995. –№1. – С.45–47; 1995. – №2. – С.27–29; 1995. – №7. – С.38–40.

4. Окунев А.А. Спасибо за урок, дети: О развитии творческих способностей учащихся: Книга для учителя: Из опытаработы. – М.: Просвещение, 1988. – 127 с.

ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ

1. Історія становлення технології ЛТРМШ (практика Л.Толстого, С.Френе, Д.Родарі, В.Сухомлинського).

Сучасне розуміння проблеми розвитку літературно-творчих здібностей школярів увібрало в себе здобутки гуманної педагогіки минулого. Психолого-педагогічна спадщина Я.А. Коменського, К.Д. Ушинського, О. В. Духновича, М. Монтессорі, О. О. Потебні, С. Ф. Русової, П.П. Блонського, практика Л. М.Толстого, С. Френе, Дж. Родарі, В.О. Сухомлинського свідчать, що літературна творчість у дитячі роки – умова та засіб максимального розкриття творчих здібностей, активізації емоційно-чуттєвої сфери, пізнавальних інтересів та духовного потенціалу молодших школярів.

В. О. Сухомлинський. Видатний педагог надавав великого значення літературно-творчій діяльності дітей він вважав за необхідне не лише цілеспрямовано формувати вміння і навички творчої літературної діяльності, а й передусім виховувати потребу в цій діяльності.

В. Сухомлинський дитячу літературну творчість вважав вагомим засобом творчого розвитку, народження думки, образного мислення – умовою повноцінного інтелектуального розвитку. З огляду на це педагог активно залучав до творчої літературної діяльності всіх учнів без винятку.

Так, під час спостережень він навчав дітей схоплювати найістотніше у предметах, явищах, виділяючи їх ознаки у певній послідовності та зображувати ціле через подачу найхарактерніших ознак, властивостей. Відчуваючи, переживаючи красу побаченого і почутого у природі, діти сприймали найтонші

відтінки слова, і через слово краса входила в їхні душі. В дітей з'являлося бажання передати свої почуття і переживання, розповісти про красу. Внаслідок спостережень різних явищ, у дітей «зливалися в органічній єдності образ, емоція, слово».

«Дитина навчиться складати твір тільки в тому разі, – зазначає

В. Сухомлинський,- коли кожне слово перед нею – як готова цеглинка, якій заздалегідь приготовлене місце. І діти вибирають ту єдину цеглинку, яка підходить у цьому випадку».

Вагоме місце в роботі В. Сухомлинського з дітьми посідала казка. Педагог вважав, що без живої яскравої казки, яка заволоділа свідомістю і почуттями дитини, неможливо уявити дитячого мислення і мовлення як певного ступеня розвитку людини. Завдяки казці дитина пізнає світ не тільки розумом, а й серцем, відгукується на події і явища навколишнього світу, виражає своє ставлення до добра і зла. З казки черпаються перші уявлення про справедливість і підступність. Казка виховує любов до рідної землі, – вона творіння народу.

Отже, «казка – це активна естетична творчість, що захоплює всі сфери духовного життя дитини – її розум, почуття, уяву, волю».

В. Сухомлинський вірив у талановитість кожної дитини. Ця віра стала фундаментом його положення про те, що всі діти можуть складати оповідання, вірші, казки, якщо їх цього вчити.

Керуючись думками Василя Сухомлинського, що «казка – це свіжий вітер, що роздмухує вогник дитячої думки й мови…» Радимо приділяти більше уваги саме казці.

2. Технологія літературно-творчого розвитку молодших школярів (З.Н.Новлянська, В.О.Левін, М.В.Явоненко).

Більшість педагогів та психологів (Г. Кудіна, В. Левін, О. Мелік-Пашаєв,З. Новлянська, Н. Чубук) дотримується думки про те, що головну роль у літературній творчості відіграє емоційно-ціннісне ставлення дитини до світу: підвищена вразливість, емоційна забарвленість сприйняття, здатність до емпатії,

естетичні смаки, моральні переконання тощо. Інші компоненти також необхідні для успішного створення творчого продукту мовними засобами, проте вони виконують допоміжну, службову роль. Саме емоційно-ціннісна позиція формує художньо-комунікативний мотив як бажання «сказати своє слово» (В. Сухомлинський), дає поштовх до справжньої літературної творчості. Отже, повноцінний розвиток літературно-творчих здібностей школярів можливий за умови формування у них мотивації літературної творчості та цілеспрямованого педагогічного впливу на розвиток кожного з компонентів інструментальних літературно-творчих здібностей.

Дослідник літературної творчості дітей В. Левін під- креслює, що стратегічне завдання керівництва літературним розвитком молодшого школяра полягає в тому, щоб сформувати у нього прагнення спілкуватися засобами художніх образів. Цей провідний інтегративний мотив літературної творчості, що має здебільшого внутрішні характе- ристики, ми визначаємо як художньо-комунікативний мотив. Його формування в учнів початкових класів є необхідною умовою успішного розвитку їхніх літературно-творчих здібностей.

3. Засоби заохочення дитячої творчості (презентації, виставки, конкурси, нагородження).

Серед виховних впливів в інтересах розвитку дитячої творчості повинні панувати прийоми стимулювання, заохочення, схвалення, зацікавлення, відпрацювання окремих розумових і практичних навичок. Для заохочення дітей до пізнавальної активності, творчої діяльності варто використовувати різноманітні розвивальні завдання; правильно оцінювати досягнення дітей, не переривати творчий процес; утримуватися від негативних оцінок, приймати твердження вихованців, не зловживаючи критичними зауваженнями; створювати ситуації вільного спілкування, обміну думками. Стійка позитивна атмосфера та емоційна привабливість занять спонукає

дітей сміливо подавати власні ідеї, проявляти емоції, що сприяє формуванню творчості.

Для оцінювання прояву показників творчих можливостей учнів, ми вводимо три рівня: високий, середній та низький. Під високим рівнем ми розуміємо по, стійний прояв даного показника у діяльності учня. Середній рівень характеризує ситуа, тивний вияв даної якості: дана якість проявляється приблиз, но в половині педагогічних ситуацій. Відсутність чи мінімальний прояв показника в діяльно, сті учня характеризується низьким рівнем.

Ефективні форми реалізації творчого виховання дітей пропонує В.Моляко:

По-перше, вважає він, варто систематично пропонувати дітям різноманітні творчі завдання, спрямовуючи їхні зусилля на досягнення оригінальних результатів у своїй діяльності, віднаходження якнайбільшої кількості варіантів розв'язання кожного нового завдання, порівнювання їх між собою та вибір за конкретними критеріями найкращого рішення. Варто також прагнути, щоб творчою була, по можливості, будь-яка діяльність дитини. Подеколи варто використати і спеціальні прийоми творчого тренінгу.

По-друге, бажано максимально естетизувати всі форми життєдіяльності вихованців, сприяти ознайомленню їх з національними художніми надбаннями, народним мистецтвом, творами світової культури. При цьому йдеться не про поверховий потяг дитини до краси, а про всебічне зростання культури її особистості. Усе це має реалізовуватися через відповідні навчально-виховні програми, в яких передбачатиметься проведення як обов'язкових, так і додаткових занять.

По-третє, бажана й доцільна постійна участь дитини у колективній діяльності. Як важливому соціально-психологічному чиннику розвитку творчої особистості.

Отже, творчий потенціал дитини, на думку дослідників, має визначатися, розкриватися й розвиватися у процесі спеціально організованого навчання та виховання дитини, коли вона набуває та використовує власний досвід творчої роботи, залучається до реальних творчих справ. Завдяки цьому школяр навчається правильно орієнтуватись у довкіллі, нарощує свої творчі здібності в різних видах діяльності (ігровій, конструкторській, образотворчій, мовленнєвій тощо). Тож украй важливо, щоб дорослі, які його виховують, розуміли сутність психічного феномена дитячої творчості й знали умови її розвитку.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Кафедра дошкільної освіти

КОМПЛЕКС КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ (ККР) ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЗАЛИШКОВИХ ЗНАНЬ З ДИСЦИПЛІНИ, ЗАВДАНЬ ДЛЯ ЗМІСТОВНО-МОДУЛЬНИХ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ЗДИСЦИПЛІНИ

«РОБОТА З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ»

За напрямом _____

Спеціальність 012 Дошкільна освіта

Автори:

Ст. викл. Кардаш І. М.

Затверджено на засіданні кафедри від «27» серпня 2019 р.

Затверджено на засіданні навчально-методичної комісії факультету

«27» серпня 2019 р.

Затверджено на засіданні Вченої ради факультету

«27» серпня 2019 р.

Миколаїв 2019-2020

ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ

Ключовим компонентом педагогічного діагностування у вищій школі є контроль, сутність якого зводиться до виявлення, вимірювання і оцінювання знань, умінь та навичок студентів на різних етапах засвоєння змісту навчальних дисциплін протягом семестру.

Контроль включає перевірку знань, умінь і навичок та їх оцінювання. Перевірка як складова контролю включає виявлення знань, умінь і навичок студентів за допомогою вимірювання протягом семестру на навчальних заняттях з урахуванням самостійної роботи студентів. Основною педагогічною функцією перевірки є забезпечення постійного зворотного зв'язку між науково-педагогічним працівником (НПП) і студентом для отримання своєчасної об'єктивної інформації про рівень засвоєння кожним студентом і групи в цілому навчального матеріалу, що вивчається, виявлення недоліків у навчальній роботі студентів і надання їм необхідної допомоги.

Основними принципами організації і проведення контрольних навчальних заходів зі студентами мають бути: систематичність, індивідуальний характер, різноманітність контролю, всебічність, об'єктивність, диференційований підхід, гласність, єдність вимог, доброзичливість. Виходячи з вищевикладених принципів організації та проведення контрольних навчальних заходів, визначають конкретні види контролю.

Критеріями оцінювання з курсу «Робота з обдарованими дітьми» є:

<u>а) при усних відповідях:</u>

- повнота розкриття питання;
- логіка викладання, культура мови;
- впевненість, емоційність та аргументованість;
- використання основної та додаткової літератури (навчально-методичних посібників для вчителя, журналів, газет для вчителя початкових класів);
- аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки;
- якість публічно представляти розроблений матеріал;

б) при виконанні письмових завдань:

- повнота розкриття питання;
- цілісність, систематичність, логічна послідовність, уміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи;
- підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки, різних технічних засобів (комп'ютерів, фотоплівок, слайдів, приладів, схем тощо);
- самостійність опрацювання матеріалу, складання конспекту уроку написання звіту, реферату;
- здатність письмово представляти розроблений матеріал, творчого використання набутих знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної методико-інформатичної проблеми;
- якість опрацювання завдань.

РІВНІ ДОСЯГНЕННЯ СТУДЕНТІВ:

Високий рівень.Студент вільно володіє навчальним матеріалом на підставі вивченої основної та додаткової літератури, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.

Достатній рівень. Студент володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань та вмінь для формулювання висновків, допускає несуттєві неточності.

Задовільний рівень. Студент володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу, уміє використовувати знання у стандартних ситуаціях.

Низький рівень. Студент володіє навчальним матеріалом поверхнево й фрагментарно.

Незадовільний рівень. Студент не володіє навчальним матеріалом.

Кожну оцінку рівня досягнень студента викладач повинен аргументовано мотивувати.

ЗАСОБИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

1. Тестування
2. Ведення конспектів
3. Творчі роботи
4. Участь у дослідно-експериментальній роботі.
5. Участь у науковій студентській конференції, виступ з доповіддю, друкування статті у збірнику роботи конференції.
6. Ведення робочих зошитів
7. Виконання самостійної роботи
8. Виконання двох контрольних робіт

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ЩОДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Методичні вказівки до контрольних робіт з курсу «Теорія та технологія дитячої творчості» укладено з метою надання практичної допомоги студентам, що готуються до складання заліку або екзамену. Контрольні роботи укладено згідно з робочою програмою з урахуванням різних розділів та тем лекційного курсу.

Перед тим як виконувати контрольну роботу, студент повинен обов`язково прослухати установчі лекції та закріпити теоретичний матеріал на практичних заняттях. Після прослуховування установчих лекцій студент має право бути допущеним до складання заліку або екзамену. Умовою допуску до заліку або екзамену є вчасно представлена контрольна робота з дисципліни.

Контрольна робота розглядається як різновид самостійної роботи студентів, що спрямована на формування вмінь самостійно працювати з теоретичним матеріалом, аналізувати найважливіші категорії дисципліни, встановлювати взаємозв`язок між її головними поняттями. У ході виконання контрольної роботи студент має навчитися визначати практичну спрямованість та значущість дисципліни, її зв`язок з іншими науками. Ознайомившись із тематикою контрольних робіт, студент виконує той варіант контрольної роботи, на який вказує викладач.

ЕТАПИ ПІДГОТОВКИ ДО НАПИСАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Уважно прочитати конспект лекцій.
2. Проаналізувати теоретичний матеріал, що відпрацьовувався на практичних заняттях.
3. Уважно вивчити тематику контрольних робіт, що запропонована.
4. Підібрати відповідну літературу, у якій відбиваються обрані питання.
5. Зробити стислий конспект з тих питань, що обрано.
6. Обміркувати та проаналізувати теоретичні положення.
7. Конкретно та чітко відповісти на поставлені питання, ілюструючи виклад конкретними прикладами.
8. Вказати практичну значущість питань, що розглядаються.
9. Вказати літературу, що була використана.

ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Роботу слід писати на аркушах А4.
2. Чітко відокремлювати питання та розділи роботи.

3. Обсяг контрольної роботи не може перевищувати двох аркушів на одне питання.

4. Обов`язково вказати літературу, що було використано при підготовці контрольної роботи.

5. Писати слід чітко та розбірливо.

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант 1

1. Проблема розвитку творчих здібностей особистості та її актуальність для сучасної початкової школи.
2. Характеристика базових понять з проблеми творчості: «творчість», «творча особистість», «творчі здібності», «креативність».

Варіант 2

1. Молодший шкільний вік як сенситивний період розвитку творчих здібностей.
2. Наведіть приклади вправ для розвитку літературно-творчих здібностей молодших школярів (2-3 приклади).

Варіант 3

1. Творчі здібності особистості як запорука її життєвого успіху.
2. Характеристика базових понять з проблеми творчості: «творча обдарованість», «задатки», «талант», «геніальність».

Варіант 4

1. Особливості розвитку творчих здібностей у молодшому шкільному віці.
2. Наведіть приклади завдань з ТРВЗ Альтшулера для розвитку творчих здібностей молодших школярів (2-3 приклади).

Варіант 5

1. Висвітлення проблеми розвитку ТЗМШ у нормативних документах початкової освіти (Державний стандарт початкової загальної освіти, навчальні плани та програми).
2. Функції творчості.

Варіант 6

1. Головні чинники розвитку творчих здібностей молодших школярів (природа, різні види мистецтв тощо).
2. Наведіть приклади завдань з ТРВЗ Альтшулера для розвитку творчих здібностей молодших школярів (2-3 приклади).

Варіант 7

1. Розвиток творчих здібностей молодших школярів як одне із пріоритетних завдань початкової школи.
2. Види творчих здібностей. Загальні та спеціальні творчі здібності. Структура інтелектуально-творчих та художньо-творчих здібностей молодших школярів.

Варіант 8

1. Діагностика рівня розвитку творчих здібностей молодших школярів.

2. Наведіть приклади вправ для розвитку літературно-творчих здібностей молодших школярів (2-3 приклади).

Варіант 9

1. Педагогічні умови розвитку творчих здібностей молодших школярів: стимулюючий вплив змісту навчальногоматеріалу, система творчих завдань, створення розвивального середовища та ін.

2. Фактори розвитку творчих здібностей молодших школярів.

Варіант 10

1. Засоби заохочення дитячої творчості (презентації, виставки, конкурси, нагородження).

2. Наведіть приклади вправ для розвитку літературно-творчих здібностей молодших школярів (2-3 приклади).

Варіант 11

1. Основи художньої діяльності дитини молодшого шкільного віку.

2. Тренінг як вид діяльності з молодшими школярами.

Варіант 12

1. Творчий індивідуальний стиль діяльності педагога. У чому проявляються особливості індивідуального стилю діяльності педагога?

2. Педагогіка співробітництва Ігоря Іванова (Висвітліть мету, завдання та зміст інноваційних технологій педагога - новатора).

Варіант 13

1. Фактори розвитку творчих здібностей дитини у художній діяльності.

2. Інформаційні технології як засіб розвитку творчих здібностей дитини.

Варіант 14

1. Завдання та зміст тренінгової роботи з дітьми.

2. Софія Лисенкова: виховання успіхом (Висвітліть мету, завдання та зміст інноваційних технологій педагога - новатора).

Варіант 15

1. Структура художньо-творчих здібностей молодших школярів.

2. Дайте характеристику основним видам тренінгів для дітей молодшого шкільного віку.

Варіант 16

1. Головні напрями ідей педагогів-новаторів.

2. Педагог - гуманіст Ш.О. Амонашвілі (Висвітліть мету, завдання та зміст інноваційних технологій педагога - новатора).

Варіант 17

1. Використання кольору, форми і простору як прояв творчості у дитячих малюнках.

2. Творче мислення і комп’ютер.

Варіант 18

1. Професіоналізм педагога як провідник творчості.

2. Уроки творчості Ігоря Волкова (Висвітліть мету, завдання та зміст інноваційних технологій педагога - новатора).

Варіант 19

1. Охарактеризуйте основні види і техніки традиційної та нетрадиційної художньої діяльності молодших школярів.

2. Структура інтелектуально-творчих здібностей молодших школярів.

Варіант 20

1. Охарактеризуйте головні критерії педагогічної творчості.

2. Система творчого розвитку молодших школярів у педагогічній спадщині В.О.Сухомлинського.

Варіант 21

1. Застосування арттерапії, пісочної терапії, кольоротеріпії на уроках у початковій школі.

2. Особливості використання комп'ютерних технологій на уроках початкової школи.

Варіант 22

1. Сутність педагогічного новаторства.

2. Віктор Шаталов: пізнати істину в радості (Висвітліть мету, завдання та зміст інноваційних технологій педагога - новатора).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Оцінка «Відмінно/А» – студент повністю відповів на три питання, змістовно проаналізував теоретичний матеріал, навів відповідні приклади. Виклад матеріалу вирізняється чіткістю та послідовні

Оцінка «Добре/В» – студент повністю відповів на три питання, змістовно проаналізував теоретичний матеріал, але у викладі матеріалу мають місце одна неточність або одна помилка. Виклад матеріалу достатньо чіткий та послідовний.

Оцінка «Добре/С» – студент в цілому відповів на три питання, змістовно проаналізував теоретичний матеріал, але у викладі матеріалу мають місце 2-3 неточності або одна помилка. Виклад матеріалу не завжди достатньо чіткий та послідовний.

Оцінка «Задовільно/D» – студент відповів на три питання, аналіз послідовний та чіткий, у викладі матеріалу мають місце 3-4 неточності або 2-3 помилки.

Оцінка «Задовільно/Е» – студент відповів на два питання, аналіз недостатньо послідовний та чіткий, мають місце 4-5 неточностей або 3-4 помилки.

Оцінка «Незадовільно/F» – студент відповів на одне питання або на всі три поверхово, аналіз матеріалу недостатньо послідовний, мають місце 3-4 помилки.

Оцінка «Незадовільно/Fx» – студент відповів на одне питання або на всі три поверхово, аналіз матеріалу не проведено, мають місце 4-5 помилок.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Кафедра дошкільної освіти

ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХЗДИСЦИПЛІНИ

«РОБОТА З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ»

За напрямом _____

Спеціальність 012 Дошкільна освіта

Автори:

Ст. викл. Кардаш І. М.

Затверджено на засіданні кафедри від «27» серпня 2019 р.

Затверджено на засіданні навчально-методичної комісії факультету

«27» серпня 2019 р.

Затверджено на засіданні Вченої ради факультету

«27» серпня 2019 р.

Миколаїв 2019-2020

Практичне заняття №1

Тема: **Вступ до предмету «Робота з обдароівними дітьми».**

Мета: навчити виділяти головне в цій темі; розвивати творчі здібності для майбутньої професії;створити атмосферу емоційного підйому; прищепити професійні якості та виховувати уважність, охайність, осмислене ставлення до виконуваної роботи.

Ключові поняття: творчість, талант, геніальність, натхнення, здібності, задатки, інтуїція.

План

1. Освіта XXI століття, її завдання та пріоритети.
2. Творчі здібності особистості як запорука її життєвого успіху.
3. Нормативні документи початкової освіти.
4. Розвиток творчих здібностей молодших школярів як одне із пріоритетних завдань початкової школи.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ІЗ САМОПІДГОТОВКИ ДО ЗАНЯТТЯ:

Готуючись до заняття студентам варто звернути увагу на завдання та пріоритети освіти XXI століття, розглянути та проаналізувати нормативні документи початкової освіти, з'ясувати роль творчих здібностей у житті особистості.

Запитання та завдання за цією темою передбачають акцентування уваги студентів на розвитку творчих здібностей молодших школярів як одному із пріоритетних завдань початкової школи.

АЛГОРИТМ САМОПІДГОТОВКИ

І. ПРОАНАЛІЗУЙТЕ ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ №1. ДАЙТЕ ВІДПОВІДІ НА ТАКІ ЗАПИТАННЯ:

1. Назвіть головні завдання освіти XXI століття та її пріоритети.
2. Які основні нормативні документи з початкової освіти ви знаєте?

3. Як творчі здібності особистості можуть допомогти у її житті?

II. РОЗКРИЙТЕ ЗМІСТ ПОНЯТЬ: творчість, талант, геніальність, натхнення, здібності, задатки, інтуїція.

III. ПЕРЕВІРТЕ СВОЇ ПРАКТИЧНІ ВМІННЯ:

1. Охарактеризуйте розвиток творчих здібностей молодших школярів як одне із пріоритетних завдань початкової школи.

2. Дайте відповідь на запитання: Якби ви створювали книгу національної освіти, які проблеми там би піднімалися?

3. Поміркуйте, чому важливо розвивати творчі здібності у молодших школярів?

IV. ВИКОНАЙТЕ ЗАВДАННЯ:

Завдання 1. Дискусія на тему «Якби ви були Міністром освіти України», щоб ви змінили в системі освіти (передвиборча компанія Міністра освіти) – голосування за Міністра. *Поміркуйте над темою дискусії та запропонуйте своє бачення розвитку початкової освіти, пропозиції з удосконалення системи початкової освіти в Україні.*

Завдання 2. Виписати з першоджерел доби Античності, Середньовіччя, Відродження та Нового часу (Аристотель, Сократ, Платон, Ф.Аквінський, Г.Сковорода та ін..) міркування про творчість та творчу діяльність та створити «Літопис мудрих думок».

*Завдання 3.*Напишіть педагогічне есе на тему «Роль творчих особистостей в історії людства». *При написанні есе опрацюйте літературу та інформаційні джерела і наведіть реальні приклади творчих особистостей та їх внесок в історію людства.*

V. ПЕРЕВІРТЕ СЕБЕ (ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ)

1. Професійна компетентність педагога – це:

а) знання основ навчально-виховного процесу та управління навчальним закладом;

б) знання та вміння вирішення конфліктних ситуацій;

в) сукупність необхідних особистісних якостей, загальної культури та кваліфікаційних знань, умінь, практичних навичок, способів мислення,методичної майстерності, гармонійна інтеграція яких в педагогічній діяльності дає оптимальний результат;

г) набута здатність реалізовувати в педагогічній діяльності систему необхідних особистісних якостей, загальної культури, кваліфікаційних знань і умінь,практичних навичок, способів мислення, методичної майстерності.

2.Завданням естетичного розвитку дітей художньою творчістю є:

а) розвивати чуттєве сприйняття світу і формувати естетичне ставлення до нього;

б) знати особливості художнього матеріалу;

в) складати модель реального предмета, об’єкта, явища в художньому образі;

г) встановлювати зв'язок між предметами навколишнього світу.

3.Творчість - це

а) діяльність людини, спрямована на створення якісно нових, невідомих раніше духовних або матеріальних цінностей;

б) процес створення нового;

в) діяльність людини, що вона виконує кожного дня;

г) створення матеріальних цінностей

4. Що являється першою особливістю дитячої творчості?

а) нове відкриття;

б) процес творчості;

в) емоційність;

г) сам процес створення продукту.

5.Чи важливий для дитини кінцевий результат?

а) ні;

б) так;

в) важливий сам процес творчості;

г) дитина діє орієнтовно.

Література:

1. «Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання». – К., 2012.

2. Про затвердження плану заходів з підготовки та проведення у 2013 році в Україні Року дитячої творчості : розпорядження Кабінету міністрів України від 4 лют. 2013 р. № 74-р // Уряд. кур'єр. Орієнтир. - 2013. - 27 лют. (№ 39). - С. 15-16.

3. Сисоєва С.О. Педагогічна творчість: Монографія. – Харків,Київ:Каравела, 1998. – 150 с.

4. Волобуєва Т.В. Розвиток творчої компетентності школярів. – Х.: Видавнича група „Основа”, 2005. – 112с.

5. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: Підручник. – К.: Міленіум, 2006. – 344 с.

6. Як допомогти дитині стати творчою особистістю / Упоряд. Л.Шелестова. – К.: Ред. загальнопед. газ., 2003. – 112с.

Практичне заняття №2

Тема: Складові елементи творчості.

Мета: ознайомитися зі складовими елементами творчості; засвоїти основні поняття цієї теми;розвивати інтерес студентів до даної теми;формувати відповідальне ставлення, цікавість до предмету.

Ключові поняття: структура творчості, інноваційність, уява, натхнення, імпровізація, інсайт, інтуїція, обдарованість, талант.

План

1. Структура творчості: інноваційність, знання, мислення, інтуїція, уява, натхнення, імпровізація, уміння, осяяння.

2. Спадковість і талант; обдарованість і євгеніка.

3. Інсайт, інтуїція, догадки в структурі творчого процесу.

4. Явища «спонтанних відкриттів».

5. Типи творчої особистості за В. І. Андрєєвим: теоретик-логік, теоретик-інтуїтивіст, практик (експериментатор), організатор, ініціатор.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ІЗ САМОПІДГОТОВКИ ДО ЗАНЯТТЯ:

Готуючись до заняття студентам варто звернути увагу на структуру творчості;ознайомитися з поняттями: інноваційність, знання, мислення, інтуїція, уява, натхнення, імпровізація, уміння, осяяння: проаналізувати значення понять «спадковість» і «талант», «обдарованість» і «євгеніка».

Запитання та завдання за цією темою передбачають акцентування уваги та вмінні студентів визначати типи творчої особистості за В. І. Андрєєвим: теоретик-логік, теоретик-інтуїтивіст, практик (експериментатор), організатор, ініціатор.

АЛГОРИТМ САМОПІДГОТОВКИ

І. ПРОАНАЛІЗУЙТЕ ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ. ДАЙТЕ ВІДПОВІДІ НА ТАКІ ЗАПИТАННЯ:

1. Розкрийте структуру інтелектуально-творчих та художньо-творчих здібностей молодших школярів.

2. Чим особливий молодший шкільний вік як сенситивний період розвитку творчих здібностей?

3. Назвіть чинники розвитку творчих здібностей молодших школярів.

ІІ. РОЗКРИЙТЕ ЗМІСТ ПОНЯТЬ: структура творчості, інноваційність, уява, натхнення, імпровізація, інсайт, інтуїція, обдарованість, талант.

ІІІ. ПЕРЕВІРТЕ СВОЇ ПРАКТИЧНІ ВМІННЯ:

1. У чому полягє відмінність між поняттями «творчість» і «креативність»?

2. Поміркуйте, що на вашу думку більш суттєво впливає на розвиток творчої особистості: спадковість, талант чи обдарованість? Що в них спільного, що різне?

3. Охарактеризуйте типи творчої особистості за В. І. Андрєєвим: теоретик-логік, теоретик-інтуїтивіст, практик (експериментатор), організатор, ініціатор.

4. Розкрийте суть явища «спонтанних відкриттів».

IV. ВИКОНАЙТЕ ЗАВДАННЯ:

*Завдання 1.*Розкрийте критерії виявлення обдарованості. Схарактеризуйте сутність поняття «євгеніка». Як Ви ставитеся до цього явища?

*Завдання 2.*Наведіть приклади спонтанних відкриттів у науці та мистецтві (будь-якій галузі), з Вашого власного досвіду.

Завдання 3. Підготуйте та практично визначте тип Вашої творчої особистості.

V. ПЕРЕВІРТЕ СЕБЕ (ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ)

1. Даний елемент в структурі творчості, необхідний, внутрішньо обумовлений природою творчості; момент виходу за межі стереотипів, логічних програм пошуку рішення задачі.

а) уява;

б) інтуїція;

в) натхнення;

г) імпровізація.

2. Ким запропоновані такі типи творчої особистості: теоретик-логік, теоретик – інтуїтивіст, практик (експериментатор), організатор, ініціатор?

а) І.П. Павловим;

б) В.І. Андрєєвим;

в) С.Л. Рубінштейн;

г) М.В. Ломоносов.

3. Тип, якої особистості має високу енергію, комунікабельність, здатність підпорядковувати своїй волі інших і направляв їх на вирішення великих творчих завдань?

а) теоретик – інтуїтивіст;

б) ініціатор;

в)організатор**;**

г) теоретик-логік.

4. Яке з наведених тверджень, відповідає типу творчої особистості практику (експериментатору)?

а) завжди прагне перевіряти свої нові оригінальні гіпотези; люди цього типу люблять і вміють працювати з апаратурою, у них завжди великий інтерес і здібності до справ;

б) люди цього типу чітко планують свою творчу роботу, широко використовують уже відомі методи наукових досліджень; для цього типу творчої особистості характерна велика поінформованість і ерудиція;

в) людина цього типу, характеризується ініціативністю, енергійністю, особливо на початкових стадіях вирішення нових творчих завдань; але швидко переключаються на вирішення інших творчих завдань;

г) характеризується високорозвиненою здатністю до генерування нових, оригінальних ідей, люди такого типу творчих здібностей - це великі винахідники, творці нових наукових концепцій.

5. Який термін запропонував у 1883 році видатний англійський вчений Френсіс Гальтон?

а) обдарованість;

б) талант;

в) спадковість;

г) євгеніка.

Література:

1. Рибалко В. В. Психологія розвитку творчої особистості: Навч. посіб. / В. В. Рибалко. – К. : ІЗМН, 1996. – 236 с.

2. Нікітін Б. П. Сходинки до творчості або розвиваючі ігри / Б. П. Нікітін. – К. : Рад.школа, 1991. – С. 5–12.

Практичне заняття №3

Тема: Особливості розвитку творчих здібностей у молодшому шкільному віці.

Мета: з'ясувати особливості розвитку здібностей у молодшому шкільному віці; розрізняти види творчих здібностей; розвивати цікавість до предмету; сприяти формуванню ідей, поглядів, звичок; навчити оцінювати з точки зору творчості, логічно мислити.

Ключові поняття: функції творчості, здібності, загальні здібності, спеціальні здібності.

План

1. Функції творчості та стадії творчого процесу.
2. Види творчих здібностей. Загальні та спеціальні творчі здібності.
3. Форми організації творчої діяльності дітей молодшого шкільного віку: фронтальна, групова, індивідуальна.
4. Методи організації та стимулювання творчої діяльності дітей.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ІЗ САМОПІДГОТОВКИ ДО ЗАНЯТТЯ:

Готуючись до заняття студентам варто звернути увагу нафункції творчості та стадії творчого процесу; визначити види творчих здібностей, загальні та спеціальні творчі здібності; ознайомитись з формами організації творчої діяльності дітей молодшого шкільного віку.

Запитання та завдання за цією темою передбачають акцентування уваги студентів на методах організації та стимулювання творчої діяльності дітей.

АЛГОРИТМ САМОПІДГОТОВКИ

І. ПРОАНАЛІЗУЙТЕ ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ. ДАЙТЕ ВІДПОВІДІ НА ТАКІ ЗАПИТАННЯ:

1. Назвіть функції творчості?

2. Дайте коротку характеристику стадіям творчого процесу.

3. Охарактеризуйте педагогічні умови розвитку творчих здібностей молодших школярів: стимулюючий вплив змісту навчальногоматеріалу, система творчих завдань, створення розвивального середовища та ін..

ІІ. РОЗКРИЙТЕ ЗМІСТ ПОНЯТЬ: функції творчості, здібності, загальні здібності, спеціальні здібності.

ІІІ. ПЕРЕВІРТЕ СВОЇ ПРАКТИЧНІ ВМІННЯ:

6. Охарактеризуйте методи організації та стимулювання творчої діяльності дітей.

7. Яку з форм організації творчої діяльності ви вважаєте найдієвішою для розвитку творчих здібностей дитини?

IV. ВИКОНАЙТЕ ЗАВДАННЯ:

*Завдання 1.*Поміркуйте та підготуйте питання для дискусії «Біологічний чи соціальний фактор є вирішальним у творчому розвитку особистості?».

1. *Завдання 2.*Підготувати фрагмент уроку (на вибір) з використанням різних форм та методів творчої діяльності учнів молодшого шкільного віку. *Оберіть навчальний предмет початкової школи та клас.Ознайомтесь з навчальною програмою та виберіть тему вашого уроку. Детально продумайте кожен етап уроку, в якому застосовуйте форми та методи творчої діяльності з учнями молодшого шкільного віку.*

V. ПЕРЕВІРТЕ СЕБЕ (ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ)

1. Основні етапи розвитку творчої діяльності дитини:

а) кількість ідей, творче наслідування, створення нового;

б) вміння легко переходити від одного досліджуваних явищ до іншого, перетворення та реалізація;

в) репродуктивна творчість, емоційна творчість, прагнення до реалізації;

г) становлення "первинної креативності", творче наслідування, репродуктивна творчість, справжня творчість.

2. Який заключний етап творчої діяльності дитини:

а) репродуктивна творчість;

б) творче наслідування;

в) становлення «первинної креативності»;

г)справжня творчість, створення нового.

3. Який перший етап творчої діяльності дитини:

а) становлення «первинної креативності»;

б) творче наслідування;

в) репродуктивна творчість;

г) справжня творчість, створення нового.

4. Визначте третій етап творчої діяльності дитини:

а) становлення «первинної креативності»;

б) творче наслідування;

в) репродуктивна творчість;

г) справжня творчість, створення нового.

5. Визначте другий етап творчої діяльності дитини:

а) становлення «первинної креативності»;

б) творче наслідування;

в) репродуктивна творчість;

г) справжня творчість, створення нового.

Література:

1. Коваль І. І. Психолого-педагогічні умови розвитку творчих здібностей школярів. Програма "Обдаровані діти"- Обдарована дитина. - 2009. - №8. - С. 20-29.

2. Сисоєва С.О. Педагогічна творчість: Монографія. – Харків,Київ:Каравела, 1998. – 150 с.

3. Волобуєва Т.В. Розвиток творчої компетентності школярів. – Х.: Видавнича група „Основа”, 2005. – 112с.

4. Балій-Харченко, Л. Розвиток творчих здібностей учнів / Л. Балій-Харченко // Почат.освіта. - 2009. - № 3. - С. 3-12.

5. Батура, З. Розвиток творчих здібностей учнів у позакласній роботі / З. Батура // Почат.освіта. - 2011. - № 10. - С. 10-11.

6. Вчимо творити прекрасне : [добірка статей] // Почат.освіта. - № 11. - С. 26-31.

7. Данько, Н. Розвиток творчих здібностей молодших школярів / Н. Данько // Почат.шк. - 2013. - № 4. - С. 1-2.

Практична робота №4

Тема: Молодший шкільний вік як сенситивний період розвитку творчих здібностей.

Мета: з’ясувати головні чинники розвитку творчих здібностей молодших школярів;розвивати науковий інтерес до даної теми;удосконалювати професійну увагу, зосередженість, активність, стійкість; виховувати зацікавленість дисципліною, прагнення отримувати нові знання самостійно.

Ключові поняття: молодший шкільний вік, діагностика, творчі досягнення, показники творчих здібностей.

План

1. Фактори розвитку творчих здібностей молодших школярів.

2. Головні чинники розвитку творчих здібностей молодших школярів (природа, різні види мистецтв тощо).

3. Діагностика рівня розвитку творчих здібностей молодших школярів.

4. Критерії та показники оцінювання творчих досягнень учнів.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ІЗ САМОПІДГОТОВКИ ДО ЗАНЯТТЯ:

Готуючись до заняття студентам варто звернути увагу на фактори розвитку творчих здібностей молодших школярів;ознайомитися із головними чинниками розвитку творчих здібностей молодших школярів.

Запитання та завдання за цією темою передбачають акцентування уваги студентів на засобах діагностики рівня розвитку творчих здібностей молодших школярів; детально розглядаються критерії та показники оцінювання творчих досягнень учнів.

АЛГОРИТМ САМОПІДГОТОВКИ

I. ПРОАНАЛІЗУЙТЕ ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ. ДАЙТЕ ВІДПОВІДІ НА ТАКІ ЗАПИТАННЯ:

1. Які існують фактори розвитку творчих здібностей молодших школярів?
2. Назвіть критерії та показники творчих досягнень учнів.
3. Як проводять діагностику рівня розвитку творчих здібностей дитини?

II. РОЗКРИЙТЕ ЗМІСТ ПОНЯТЬ: молодший шкільний вік, діагностика, творчі досягнення, показники творчих здібностей.

III. ПЕРЕВІРТЕ СВОЇ ПРАКТИЧНІ ВМІННЯ:

1. Які ви знаєте засоби заохочення дитячої творчості?
2. Якими засоби заохочення ви користувались під час власної педагогічної практики?
3. Назвіть рівні оцінювання творчих досягнень молодших учнів.

IV. ВИКОНАЙТЕ ЗАВДАННЯ:

*Завдання 1.*Ознайомтесь з методикою вимірювання креативності Торренса та іншими методами діагностики рівня розвитку ТЗМШ. *Проведіть діагностику власних творчих здібностей.*

V. ПЕРЕВІРТЕ СЕБЕ (ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ)

1. Визначте види творчої діяльності дитини:

а) конструктивно-технічна;

б) художня;

в) образотворча;

г) всі відповіді вірні.

2. Творчу активність, творчий потенціал можна проаналізувати за такими трьома групами показників:

а) обмеження в творчості, співпраці, усвідомленості;

б) абстрагування в творчій діяльності, якість продукції, якість способів творчих дій;

в) ставлення дітей до творчості, якість способів творчих дій, якість продукції;

г) усвідомлення процесу, удосконалення вже існуючого продукту, скутість.

3. Як зазначає О. П. Радинова, критеріями успішності дитячої творчості слід вважати не художню цінність образу, створеного дитиною, а …..

а) наявність емоційного змісту, виразності самого образу і його втілення, оригінальності та варіативності;

б) його прагнення до самовдосконалення;

в) критичного ставлення до оригінальності художнього твору;

г) креативність дитини.

4.Компонетни творчості: інноваційність, знання, мислення, інтуїція, уява, натхнення, імпровізація, уміння, осяяння, відносять до :

а) структури творчості;

б) діагностики творчості;

в) факторів творчості;

г) принципів творчості.

5. Який елемент в структурі творчості, є продуктом мислення і діяльності, інваріант різноманітності однорідних предметів:

а) мислення;

б)імпровізація;

в) осяяня;

г) знання.

Література:

1. Волков Б.С. Психология младшего школьника: Учеб.пособие – М.: Педагогика, 2002. – 128с.

2. Кучерявий О. Г. Педагогіка и психологія дитячої творчості (Аспект самоформування вмінь організовувати творчість дітей): Навч. посів. - К.: ІЗМН, 1998. - 156 с, - (Рос, мовою).

3. Кульчицька О. І. Діагностика рівня розвитку творчих здібностей - Обдарована дитина. - 2007. - С. 42-44.

4. Ковальова, С. Г. Розвиток творчої уяви молодших школярів - складова частина процесу життєтворчості особистості : (використання інновац. креатив.технології) / С. Г. Ковальова // Почат. навчання та виховання. - 2008. - № 31. - С. 2-5.

5. Кочерга, О. Психофізіологічні аспекти сенситивного стану учнів початкової школи та творчість / О. Кочерга // Почат.шк. -2012. - № 12. - С. 6-8.

6. Максимович, О. Педагогічні умови розвитку творчих здібностей / О. Максимович // Почат.освіта. - 2011. - № 28. - Метод.порадник. - 2011. - Вип. 7. - С. 14-16.

7. Медведєва, І. В. Розвиток творчих здібностей молодших школярів : [методичні рекомендації] / І. В. Медведєва // Початкове навчання та виховання. - 2012. - № 16-18. - С. 22-26.

8. Митрович, Р. Розвиток креативності учнів початкових класів / Р. Митрович // Почат.освіта. - 2013. - № 18-19. - С. 22-24.

Практичне заняття №5

Тема: Технологія літературно-творчого розвитку молодших школярів

Мета: з'ясувати історію становлення технології літературно-творчого розвитку молодших школярів, основні принципи і цілі розвитку літературної творчості школярів,основні показники творчих здібностей;розвивати інтерес до даної теми;виховувати зацікавленість дисципліною, прагнення отримувати нові знання самостійно;

Ключові поняття: технологія, фантазія, уява, швидкість думки, оригінальність, літературна творчість.

План

1. Історія становлення технології ЛТРМШ (практика Л.Толстого, С.Френе, Д.Родарі, В.Сухомлинського, З.Н.Новлянська, В.ОЛевін, М.В.Явоненко).

2. Основні принципи і цілі розвитку літературної творчості школярів.

3. Основні жанри літературної творчості школярів.

4. Основні показники творчих здібностей: швидкість і гнучкість думки, оригінальність, допитливість, точність і сміливість.

5. Казка як особливий засіб розвитку уяви та творчого мислення.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ІЗ САМОПІДГОТОВКИ ДО ЗАНЯТТЯ:

Готуючись до заняття студентам варто звернути увагу на історію становлення технології літературно-творчого розвитку молодших школярів; ознайомитися з практикою Л.Толстого, С.Френе, Д.Родарі, В.Сухомлинського, З.Н.Новлянська, В.ОЛевін, М.В.Явоненко.

Запитання та завдання за цією темою передбачають акцентування уваги студентів на основні принципи і цілі розвитку літературної творчості школярів, жанри літературної творчості школярів, показники творчих здібностей: швидкість і гнучкість думки, оригінальність, допитливість, точність і сміливість.

При виконанні завдань студенти мають звернути увагу на казку, як особливий засіб розвитку уяви та творчого мислення

АЛГОРИТМ САМОПІДГОТОВКИ

I. ПРОАНАЛІЗУЙТЕ ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ. ДАЙТЕ ВІДПОВІДІ НА ТАКІ ЗАПИТАННЯ:

1. Надайте короткі відомості з історія становлення технології ЛТРМШ.

2. Назвіть основні принципи і цілі розвитку літературної творчості школярів.

3. Які ви знаєте жанри літературної творчості школярів?

II. РОЗКРИЙТЕ ЗМІСТ ПОНЯТЬ: технологія, фантазія, уява, швидкість думки, оригінальність, літературна творчість.

III. ПЕРЕВІРТЕ СВОЇ ПРАКТИЧНІ ВМІННЯ:

1. Технологія літературно-творчого розвитку молодших школярів (З.Н.Новлянська, В.О.Левін, М.В.Явоненко). *Проаналізуйте суть кожної технології та виделіть головні ідеї кожної з них.*

2. На яких уроках, на вашу думку, більш доцільно використовувати технології ЛТРМШ? Аргументуйте власну думку.

IV. ВИКОНАЙТЕ ЗАВДАННЯ:

*Завдання 1.*Підготуйте та практично проведіть у групі вправи для ЛТРМШ. *Оберіть 3 вправи ЛТРМШ, які вам найбільше сподобались.Проаналізуйте їх, вивчіть детально методику та послідовність*

їх проведення.Підготуйте наочний матеріал, якщо він потрібен для проведення вправи.

*Завдання 2.*Презентація власної казки про творчість. *Напишіть свою власну казку про Творчість та оформіть у вигляді книжки. Перед тим як скласти свою казку, слід зрозуміти, які існують особливості цього жанру, які риси у подібних творів є загальними.Притримуйтесь певних правил. По-перше, у казці завжди щасливий кінець.По-друге, потрібно підняти у казці певну проблему, зробити її моральної. По-третє, потрібні елементи чаклунства. Намагайтесь всі події описати барвистою, живою мовою. Використовуйте порівняльні звороти, гіперболи, метафори та епітети.*

V. ПЕРЕВІРТЕ СЕБЕ (ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ)

1. Свобода вибору жанру літературної творчості, принцип доступності, облік вікових і особових особливостей школярів, практична спрямованість - це:

а) основні прийоми розвитку літературної творчості школярів;

б) основні цілі розвитку літературної творчості школярів;

в) основні завдання розвитку літературної творчості школярів;

г) основні принципи розвитку літературної творчості школярів;

2.Розвиток зв'язної усної і письмової мови, індивідуального язикового стилю школяра, літературно-творчих і читацьких здібностей (творчої уяви, словесно-образного мислення, художньої спостережливості і інтуїції), практичне оволодіння основними жанрами художньої літератури - це:

а) основні прийоми розвитку літературної творчості школярів;

б) основні цілі розвитку літературної творчості школярів;

в) основні завдання розвитку літературної творчості школярів;

г) основні принципи розвитку літературної творчості школярів;

3. Розвиток мови школярів в процесі вивчення літератури тісно пов'язаний з:

а)літературним розвитком;

б) розширенням і збагаченням їх художнього сприйняття;

в) формуванням здатності мислити словесно-художніми образами;

г) всі відповіді правильні.

4. З яких компонентів складається структура літературно-творчих здібностей (ЛТЗ) молодших школярів:

а) мовленнєвого та структурного компонентів;

б)креативного та мовленнєвого компонентів;

в)емоційно-ціннісного та креативного компонентів;

г) мовленнєвого компонента, креативного компонента, емоційно-ціннісного компонента.

5. До літературної творчості дітей відноситься:

а) складання казок;

б) вміння співати;

в) вміння малювати;

г) читати текст на швидкість.

Література:

1. Биричевская Т.Б. Развитие литературного творчества младших школьников // Начальная школа. – 2001. – №2. – С.86-89.

2. Волочай В.Г, Вітковська Н.С., Гавадза Н.М. Азбука віршування для початкових класів. Посібник для вчителів: Вінниця, ПП „АІСТ-прес”, 1998. – 84с.

3. Волошина Н.Й. Естетичне виховання учнів в процесі вивчення літератури. – К.: Рад-школа, 1985. – 104 с.

4. Перехрестна О. Розвиток творчих здібностей учнів на уроках мови і літератури - Дивослово. - 2003. - № 3. - С. 53-55.

Практичне заняття №6

Тема:Технологія художньо-творчого розвитку молодших школярів.

Мета: з'ясувати особливості технології художньо-творчого розвитку молодших школярів;розвивати творче мислення**;** підсилити інтерес до даного предмету; виховувати професійні риси, почуття відповідальності..

Ключові поняття: художня діяльність, малювання, кольоротерапія, арттерапія, пісочна терапія, уява, фантазія.

План

1. Основи художньої діяльності дитини молодшого шкільного віку.
2. Фактори розвитку творчих здібностей дитини у художній діяльності.
3. Структура художньо-творчих здібностей молодших школярів.
4. Використання кольору, форми і простору як прояв творчості у дитячих малюнках.
5. Основні види і техніки традиційної та нетрадиційної художньої діяльності молодших школярів.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ІЗ САМОПІДГОТОВКИ ДО ЗАНЯТТЯ:

Готуючись до заняття студентам варто звернути увагу на періоди розвитку українського шкільництва;ознайомитися із інтегрованим підходом українських вчених до визначення ключових компетентностей у вітчизняній освіті.

Запитання та завдання за цією темою передбачають акцентування уваги студентів на фундаментальному понятті: «ключові компетентності»; детально розглядається характеристика ключових (метапредметних, універсальних) компетентностей.

При виконанні завдань студенти мають звернути увагу на особливості компетентнісної спрямованості нових навчальних програм для початкової школи.

АЛГОРИТМ САМОПІДГОТОВКИ

І. ПРОАНАЛІЗУЙТЕ ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ. ДАЙТЕ ВІДПОВІДІ НА ТАКІ ЗАПИТАННЯ:

1. Чим характерна художня діяльність дитини молодшого шкільного віку?
2. Назвіть фактори розвитку творчих здібностей дитини у художній діяльності.
3. Охарактеризуйте основні види і техніки традиційної та нетрадиційної художньої діяльності молодших школярів.
4. Як через використання кольору, форми і простору у дитячих малюнках діагностувати психологічні особливості дитини?

ІІ. РОЗКРИЙТЕ ЗМІСТ ПОНЯТЬ: художня діяльність, малювання, кольоротерапія, арттерапія, пісочна терапія, уява, фантазія.

ІІІ. ПЕРЕВІРТЕ СВОЇ ПРАКТИЧНІ ВМІННЯ:

1. Охарактеризуйте технологію художньо-творчого розвитку молодших школярів.
2. Які особливості має технологія художньо-творчого розвитку учнів. Чим вона відрізняється від інших технологій розвитку творчих здібностей?
3. Які художньо-творчі технології ви знаєте та використовували під час власної педагогічної практики?

IV. ВИКОНАЙТЕ ЗАВДАННЯ:

*Завдання 1.*Опрацювавши літературу, законспектуйте структуру образотворчих здібностей молодших школярів.

*Завдання 2.*Підготуйте та практично проведіть вправи для молодших школярів з використанням технологій художньо-творчого розвитку.

*Завдання 3.*Застосування арттерапії, пісочної терапії, кольоротеріпії на уроках у початковій школі. *Дайте визначення цих понять та охарактеризуйте методики їх використання у школі.*

V. ПЕРЕВІРТЕ СЕБЕ (ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ)

1. Художня творчість дітей – це:

а) форма естетичного виховання дитини;

б) форма розвитку творчих збірностей дитини;

в) дійова форма естетичного освоєння світу;

г) форма гуманістичного розвитку дитини .

2. Основними показниками творчих здібностей є:

а)гнучкість, критичність, швидкості та конструктивність;

б)ступінь володіння операціями і прийомами мислиннєвої діяльності, вміння виконувати раціональні дії щодо використання їх у навчальних і позанавчальних пізнавальних процесах;

в)швидкість і гнучкість думки, оригінальність, допитливість, точність і сміливість;

г)самостійність, глибинність, критичність, послідовність, швидкість.

3. Яке з понять, має високий рівень задатків, схильностей; є результатом і свідченням високого рівня інтелектуального розвитку індивіда.

а) спадковість;

б) інтуїція;

в) обарованість;

г) талант.

4. Що таке арт-терапія?

а) теорія розв’язання винахідницьких завдань;

б) участь в психологічних тренінгах;

в) лікування мистецтвом, художньою творчістю;

г) формування моральної культури поведінки;

5. Який термін, відомий як «прозріння», був введений німецьким психологом Карлом Бюлером?

а) інсайт;

б) інтуїція;

в) обарованість;

г) талант.

Література:

1. Колотило, О. Вправи для розвитку асоціативності художньо-образного мислення молодших школярів / О. Колотило // Мистец. та освіта. - 2012. - № 4. - С. 43-46.

2. http://ru.calameo.com/read/0042855896e44e5057fa3

3. Котляр В. П. Основи художнього виховання дітей / В. П. Котляр. Навч.посбіник. – Донецьк, 2010. – 374с.

4. Котляр В. П. Основи образотворчого мистецтва та методика керівництва образотворчою діяльністю дітей / В. П. Котляр, - Запоріжжя, 2001. – 158с.

Практичне заняття №7

Тема:Сучасні засоби розвитку творчих здібностей дітей.

Мета: засвоїти знання з видів сучасних засобів розвитку творчих здібностей дітей; розкрити та засвоїти сутність ключових понять; розвивати вміння використовувати сучасні засоби розвитку творчих здібностей дітей;формувати прагнення до раціонального виконання трудових дій.

Ключові поняття: інформаційні технології, комп’ютер, презентація, проектор.

План

1. Інформаційні технології як засіб розвитку творчих здібностей дитини.

2. Особливості використання комп’ютерних технологій на уроках початкової школи.

3. Творче мислення і комп’ютер.

4. Структура інтелектуально-творчих здібностей молодших школярів.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ІЗ САМОПІДГОТОВКИ ДО ЗАНЯТТЯ:

Готуючись до заняття студентам варто звернути увагу на інформаційні технології як засіб розвитку творчих здібностей дитини; ознайомитися із труктурою інтелектуально-творчих здібностей молодших школярів.

Запитання та завдання за цією темою передбачають акцентування уваги студентів на особливостях використання комп’ютерних технологій на уроках початкової школи.

При виконанні завдань студенти мають звернути увагу на з’ясування впливу комп’ютера на розвиток творчого мислення дитини.

АЛГОРИТМ САМОПІДГОТОВКИ

І. ПРОАНАЛІЗУЙТЕ ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ. ДАЙТЕ ВІДПОВІДІ НА ТАКІ ЗАПИТАННЯ:

1. В чому полягає суть інформаційних технології як засобу розвитку творчих здібностей дитини?

2. Розкрийте структуру інтелектуально-творчих здібностей молодших школярів.

3. В чому полягають особливості використання комп’ютерних технологій на уроках початкової школи?

4. Як вберегти дитину від негативного впливу комп’ютера?

ІІ. РОЗКРИЙТЕ ЗМІСТ ПОНЯТЬ: інформаційні технології, комп’ютер, презентація, проектор.

ІІІ. ПЕРЕВІРТЕ СВОЇ ПРАКТИЧНІ ВМІННЯ:

1. Які існують можливості комп’ютера для розвитку творчого мисленн дитини?

2. Вкажіть переваги та недоліки використання комп’ютера на уроках.

IV. ВИКОНАЙТЕ ЗАВДАННЯ:

Завдання 1. Зробіть опорний конспект «Інформаційні технології як засіб розвитку творчих здібностей дитини».*Проаналізуйте ефективність використання інформаційних технологій для розвитку творчих здібностей учнів початкової школи.*

*Завдання 2.*Зазначте зміст, засоби та методику використання комп’ютерних технологій на різнх уроках початкової школи. Наведіть приклади (фрагменти уроків).

Завдання 3. Опрацювавши літературу, законспектуйте структуру структуру інтелектуально-творчих здібностей молодших школярів.

V. ПЕРЕВІРТЕ СЕБЕ (ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ)

1. Гнучкість думки - це:

а) здатність до генерації ідей, які відрізняються від загальноприйнятих, до парадоксальних, несподіваних рішень;

б) здатність швидко і без внутрішніх зусиль переключатися з однієї ідеї на іншу; бачити, що інформацію, отриману в одному контексті, можна використати в іншому;

в) дивуватися; відкритість та інтерес до усього нового;

г) здатність приймати рішенні в ситуаціях невизначеності, не лякатися власних висновків і доводити їх до кінця, ризикуючи особистим успіхом та репутацією;

2. Оригінальність думки - це:

а) здатність до генерації ідей, які відрізняються від загальноприйнятих, до парадоксальних, несподіваних рішень;

б) здатність швидко і без внутрішніх зусиль переключатися з однієї ідеї на іншу; бачити, що інформацію, отриману в одному контексті, можна використати в іншому;

в) дивуватися; відкритість та інтерес до усього нового;

г) здатність приймати рішення в ситуаціях невизначеності, не лякатися власних висновків і доводити їх до кінця, ризикуючи особистим успіхом та репутацією.

3.Здатність приймати рішення в ситуаціях невизначеності, не лякатися власних висновків і доводити їх до кінця, ризикуючи особистим успіхом та репутацією - це:

а) оригінальність;

б)гнучкість;

в)сміливість;

г)швидкість.

4. Здатність дивуватися, відкритість та інтерес до усього нового - це:

а) оригінальність;

б)гнучкість;

в)сміливість;

г)допитливість.

5. Які існують два види діяльності:

а) відтворююча, репродуктивна;

б) репродуктивна, творча;

в) творча, не творча;

г) активна, не активна.

Література:

1. http://terloo.in.ua/shkoda-i-korist-kompyutera-dlya-ditini.html

2. http://adrian.com.ua/kompyuter-u-zhitti-ditini-za-i-proti.html

3. http://trudolub-sad.ucoz.ua/load/vikoristannja_ikt_v_osvitnij_dijalnosti/komp_juter_aktivizue_tvorchist/14-1-0-2031

Практичне заняття №8

Тема:Тренінг для розвитку фантазії та уяви молодших школярів.

Мета: визначити поняття «тренінг»; набути вміння самостійно складати та проводити тренінги;розвивати творчі здібності;виховувати зацікавленість до даної теми.

Ключові поняття: тренінг, вправа, фантазія, уява, мислення, творчість.

План

1. Тренінг як вид діяльності з молодшими школярами.
2. Види тренінгів.
3. Завдання та зміст тренінгової роботи з дітьми.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ІЗ САМОПІДГОТОВКИ ДО ЗАНЯТТЯ:

Готуючись до заняття студентам варто звернути увагу на тренінг як вид діяльності з молодшими школярами;ознайомитися із видами тренінгів.

Запитання та завдання за цією темою передбачають акцентування уваги студентів на завданнях та змістовому компоненту тренінгової роботи з дітьми молодшого шкільного віку; детально розглядається характеристика тренінгів для молодших школярів.

АЛГОРИТМ САМОПІДГОТОВКИ

I. ПРОАНАЛІЗУЙТЕ ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ. ДАЙТЕ ВІДПОВІДІ НА ТАКІ ЗАПИТАННЯ:

1. Охарактеризуйте тренінг як вид діяльності з молодшими школярами.
2. Які існують види тренінгів?
3. Назвіть головні завдання проведення тренінгової роботи з дітьми.

II. РОЗКРИЙТЕ ЗМІСТ ПОНЯТЬ: тренінг, вправа, фантазія, уява, мислення, творчість.

III. ПЕРЕВІРТЕ СВОЇ ПРАКТИЧНІ ВМІННЯ:

1. Проаналізуйте напрямок та зміст тренінгів для учнів початкової школи, їх ефективність.

2. Поміркуйте, синонімічні чи ні поняття «уява» та «фантазія»? Обгрунтуйте власну думку.

3. Психологічні особливості розвитку фантазії та уяви молодших школярів. *Визначте суть понять «уява», «фантазія».Що впливає на розвиток фантазії та уяви учнів?*

4. Система тренінгових занять з розвитку фантазії та уяви. *Зверніть увагу на послідовність та систематичність проведення тренінгів для учнів, особливості проведення у початковій школі.*

IV. ВИКОНАЙТЕ ЗАВДАННЯ:

*Завдання 1.*Підготувати та практично провести тренінг для учнів початкової школи (для виявлення та розвитку креативності, обдарованості, фантазії, уяви та ін.) *Оберіть тему тренінгу. При підготовці до тренінгу врахуйте вікові особливості учнів, для яких підготовлено тренінг. Опрацюйте літературу та виділіть вправи для тренінгу. Оформіть конспект тренінгу, зазначивши тему, мету, план, хід заняття та використану літературу. Якщо потрібно, підготуйте наочний та роздатковий матеріал.*

V. ПЕРЕВІРТЕ СЕБЕ (ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ)

1. Вік дитини, що вважають сприятливим періодом для розвитку творчих нахилів особистості:

а) лише дошкільний;

б) лише шкільний;

в)дошкільний та шкільний;

г) підліток.

2. Інтелектуальне явище, суть якого полягає в раптовому розумінні знаходження виходу з проблеми, це …:

а) осяяння;

б) інсайт;

в) імпровізація;

г) інтуїція.

3. Особливість людини, яка дозволяє їй успішно оволодіти тим чи іншим видом діяльності, професією, удосконалюватись, ефективно виконувати функціональні обов'язки в складних ситуаціях, це:

а) талант;

б) обдарованість;

в) здібність;

г)дар.

***4. Одним із перших виділяє* поняття творчості:**

а) педагог В.О. Сухомлинський;

б) психолог Р.С. Нємов;

в) Арістотель;

г) давньогрецький філософ Платон.

5. Л.С. Виготський вважав цей фактор основним джерелом будь-якої творчості, його підготовчим ступенем:

а) виховання;

б) задатки;

в) гра;

г) гарний настрій.

Література:

1. http://journal.osnova.com.ua/download/53-19-37063.pdf

2. http://poippo.pl.ua/otmz/photo11/1.pdf

Практичне заняття №9

Тема:Роль творчої особистості вчителя у розвитку творчих здібностей молодших школярів.

Мета: з'ясувати роль творчої особистості вчителя у розвитку творчих здібностей молодших школярів; розвивати творчі здібності майбутніх вчителів початкових класів;виховувати почуття відповідальності за власну педагогічну діяльність.

Ключові поняття: особистість вчителя, педагогічна творчість, індивідуальний стиль.

План

1. Головні критерії педагогічної творчості: створення нового, рішення складних завдань, схильність до інноваційної діяльності, ступінь розвитку внутрішньої сили людини.
2. Творчий індивідуальний стиль діяльності педагога.
3. Професіоналізм педагога як провідник творчості.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ІЗ САМОПІДГОТОВКИ ДО ЗАНЯТТЯ:

Готуючись до заняття студентам варто звернути увагу на головні критерії педагогічної творчості: створення нового, рішення складних завдань, схильність до інноваційної діяльності, ступінь розвитку внутрішньої сили людини.

Запитання та завдання за цією темою передбачають акцентування уваги студентів на творчому індивідуальному стилі діяльності педагога; детально розглядається характеристика різних стилів викладання педагогів.

При виконанні завдань студенти мають звернути увагу на значення рівня професіоналізму педагога як провідника творчості.

АЛГОРИТМ САМОПІДГОТОВКИ

І. ПРОАНАЛІЗУЙТЕ ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ. ДАЙТЕ ВІДПОВІДІ НА ТАКІ ЗАПИТАННЯ:

1. Назвіть та коротко охарактеризуйте головні критерії педагогічної творчості.

2. Що таке «індивідуальний стиль діяльності педагога»?

3. Які ви знаєте стилі діяльності?

4. Як, на вашу думку, досягти успіху у педагогічній творчості?

II. РОЗКРИЙТЕ ЗМІСТ ПОНЯТЬ: особистість вчителя, педагогічна творчість, індивідуальний стиль.

III. ПЕРЕВІРТЕ СВОЇ ПРАКТИЧНІ ВМІННЯ:

1. Як вирозумієте поняття «педагогічна творчість»?

2. У чому проявляються особливості індивідуального стилю діяльності педагога?

3. Підготуйте матеріали по технологіям, методах, прийомах розвитку творчих здібностей молодших школярів (добірки творчих завдань, ігор, творчі методи та прийоми, стратегії творчості тощо).

4. Розробіть власну розвивальноу програму для дітей. *Пофантазуйте та придумайте власну програму з розвитку дитини. У програмі зазначте назву, мету, завдання, зміст, очікувані результати.Оформіть програму у вигляді документу.*

IV. ВИКОНАЙТЕ ЗАВДАННЯ:

Завдання 1. Складіть власне педагогічне кредо. *Поміркуйте, що для вас найголовніше у педагогічній діяльності, якими принципами ви керуєтесь у житті та виділіть головну думку, яка б виражала ваше педагогічне кредо.*

*Завдання 2.*Напишіть есе «Сучасна початкова школа – осередок творчого розвитку дитини». *Есе — це невеликий за обсягом прозовий твір, що має довільну композицію і висвітлює індивідуальні думки та висловлювання щодо конкретного питання і не претендує на вичерпне визначальне тлумачення теми. У процесі написання есе у студентів формується досвід наукової постановки проблеми, збирання інформаційного (фактологічного) матеріалу для обґрунтування думок, висловлених в есе. Накопичується досвід вивчення*

та критичного аналізу наукової літератури з метою здійснення власних умовисновків щодо означеної проблеми.Есе виражає суб'єктивну думку про проблему. Тому у змістісвого есе зазначте індивідуальні судження студентів, свої аргументи, докази, а також власні умовисновки просучасну початкову школу як осередок творчого розвитку дитини.

V. ПЕРЕВІРТЕ СЕБЕ (ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ)

1. Визначте види творчої діяльності дитини:

а) конструктивно-технічна;

б) художня;

в) образотворча;

г) всі відповіді вірні.

2. Творчу активність, творчий потенціал можна проаналізувати за такими трьома групами показників:

а) обмеження в творчості, співпраці, усвідомленості;

б) абстрагування в творчій діяльності, якість продукції, якість способів творчих дій;

в) ставлення дітей до творчості, якість способів творчих дій, якість продукції;

г) усвідомлення процесу, удосконалення вже існуючого продукту, скутість.

3. Як зазначає О. П. Радинова, критеріями успішності дитячої творчості слід вважати не художню цінність образу, створеного дитиною, а …..

а) наявність емоційного змісту, виразності самого образу і його втілення, оригінальності та варіативності;

б) його прагнення до самовдосконалення;

в) критичного ставлення до оригінальності художнього твору;

г) креативність дитини.

4. Який перший етап творчої діяльності дитини:

а) становлення «первинної креативності»;

б) творче наслідування;

в) репродуктивна творчість;

г) справжня творчість, створення нового.

5. Визначте третій етап творчої діяльності дитини:

а) становлення «первинної креативності»;

б) творче наслідування;

в) репродуктивна творчість;

г) справжня творчість, створення нового.

Література:

1. Зязюн І.А.,Сагач Г.М. Краса педагогічної дії: Навч.посіб. для вчителів, аспірантів, студентів середніх та вищих навч.закладів. – К.: Українсько,фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. – 302 с.

2. Навчально-творча діяльність молодшого школяра: проблема підготовки вчителя // Почат. шк. - 2012. - № 12. - С. 1.

3. Нечипоренко, К. Розвиток інтелектуально-творчих умінь учнів у навчально-виховному процесі початкової школи / К. Нечипоренко // Почат.шк. - 2012. - № 11. - С. 55-57.

4. Пєлих, Т. Творчі завдання : [завдання на тренування пам'яті, уваги та швидкості реакції, на розвиток асоціатив. та логіч. мислення, для розвитку зорової та слухової пам'яті, творчі домашні завдання] / Т. Пєлих // Почат. освіта. - 2010. - № 1. - С. 13-15.

5. Поворозник, Н. С. Ранній розвиток здібностей: проблеми і перспективи : [метод.рекомендації] / Н. С. Поворозник // Почат. навчання та виховання. - 2012. - № 16-18. - С. 49-55.

6. Маригодов В. К. Педагогика и психология: аспекты активизации творчества и готовности к профессиональной деятельности: Учеб.пособие для тех вузов / В. К. Маригодов, С. Е. Моторная. – Севастполь : Изд-во Сев. НТУ, 2004. – 170 с.

Практичне заняття №10

Тема: Вчителі-новаторита їхні авторські технології з розвитку творчих досягнень учнів.

Мета: поглибити свої знання про вчителів-новаторів та з їх технології розвитку творчих досягнень учнів;розвивати інтерес до авторських технологій;виховувати повагу до праці вчителів та прагнення до самовдосконалення.

Ключові поняття: новаторство, педагог-новатор, авторська технологія.

План

1. Сутність педагогічного новаторства.
2. Головні напрями ідей педагогів-новаторів.
3. Уроки творчості Ігоря Волкова.
4. Педагогіка співробітництва Ігоря Іванова.
5. Софія Лисенкова: виховання успіхом.
6. Віктор Шаталов: пізнати істину в радості.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ІЗ САМОПІДГОТОВКИ ДО ЗАНЯТТЯ:

Готуючись до заняття студентам варто звернути увагу на сутність педагогічного новаторства;ознайомитися із головними напрями ідей педагогів-новаторів.

Запитання та завдання за цією темою передбачають акцентування уваги студентів на вивченні педагогічного досвіду вчителів-новаторів: уроки творчості Ігоря Волкова; педагогіка співробітництва Ігоря Іванова; Софія Лисенкова: виховання успіхом; Віктор Шаталов: пізнати істину в радості.

При виконанні завдань студенти мають звернути увагу на особливості компетентнісної спрямованості нових навчальних програм для початкової школи.

АЛГОРИТМ САМОПІДГОТОВКИ

І. ПРОАНАЛІЗУЙТЕ ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ. ДАЙТЕ ВІДПОВІДІ НА ТАКІ ЗАПИТАННЯ:

1. Як ви розумієте поняття «педагогічне новаторство»?

2. Яких ви знаєте педагогів-новаторів?

3. В чому полягає педагогічне новаторство С.Лисенко? І. Іванова? В.Шаталова?

ІІ. РОЗКРИЙТЕ ЗМІСТ ПОНЯТЬ: новаторство,педагог-новатор, авторська технологія.

ІІІ. ПЕРЕВІРТЕ СВОЇ ПРАКТИЧНІ ВМІННЯ:

1. Висвітліть мету, завдання та зміст інноваційних технологій педагогів-новаторів (Ігоря Волкова, Ігоря Іванова, Софія Лисенкова, Віктор Шаталов). Визначте, у чому полягає їх інноваційність.

2. Яка з технологій вам сподобалась найбільше, чому? Аргументуйте власну думку.

IV. ВИКОНАЙТЕ ЗАВДАННЯ:

*Завдання 1.*Зробіть презентацію інноваційної технології одного із педагогів-новаторів. ***При оцінці презентації враховуються такі позиції:***

- Зміст.
- Розкриття всіх аспектів теми.
- Доступність викладеного матеріалу.
- Логічне розташування слайдів.
- Заключний слайд із висновками.
- Бібліографія з перерахуванням всіх використаних ресурсів.
- Грамотність поданої інформації.
- Елементи оформлення: зміна слайдів, дизайн, анімація: стандартні, установка ефектів при зміні слайдів, графіки, діаграми, малюнки.

• Елементи творчості: оригінальність і винахідливі приклади.

Завдання 2. Користуючись Інтернет-виданнями, познайомитися із зарубіжним досвідом розвитку творчих здібностей молодших школярів, підготувати доповідь з презентацією на тему за вибором (або в інших країнах). *Обравши будь-яку зарубіжну країну висвітліть її сильні сторони або навпаки з приводу розвитку творчих здібностей молодших школярів.*

Теми доповідей:

Проблема розвитку творчих здібностей молодших школярів у Китаї.

Проблема навчання обдарованих дітей у Японії.

V. ПЕРЕВІРТЕ СЕБЕ (ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ)

1. Професійна компетентність вчителя початкової школи:

а) знання основ управління навчальним закладом;

б) вирішення конфліктних ситуацій;

в) знання основ педагогіки і психології дітей шкільного віку;

г) матеріальна технічна база шкільного навчального закладу.

2.Цілі, об'єкт, суб'єкт, засоби і результат є компонентами:

а) педагогічної творчості;

б) педагогічної діяльності;

в) педагогічної майстерності;

г) процесу самовдосконалення.

3. ***Який компонент педагогічної майстерності визначається мотивами, потребами, ідеалами, схильностями, ціннісними орієнтаціями:***

а) педагогічні знання;

б) педагогічні здібності;

в) гуманістична спрямованість;

г) педагогічні вміння.

4. Головними критеріями передового педагогічного досвіду є:

а) актуальність, перспективність, новизна результатів, результативність;

б) особистість автора досвіду;

в) наявність матеріальних умов для поширення досвіду;

г) оригінальність форм досвіду.

5. ***Новаторський педагогічний досвід – це:***

а) методика роботи вчителя початкової школи ;

б) використання передових ідей в особистісному досвіді вчителя;

в) педагогічні ідеї, що виходять за рамки існуючих нормативів і сприяють створенню нових педагогічних технологій і систем.

Література:

1. Лысенкова С. Н. Жизнь моя – школа, или Право на творчество / С. Н. Лысенкова. – М. : Новая шк., 1995. – 240 с.

2. Лысенкова С. Н. Методом опережающего обучения : кн. для учителя: Из опыта работы / С. Н. Лысенкова. – М. : Просвещение, 1988. – 192 с.

3. Педагогический поиск / сост. И. Н. Баженова. – 3-е изд., с испр. и доп. – М. : Педагогика, 1990. – 560 с.

4. Шаталов В. Ф. Куда и как исчезли тройки : Из опыта работы школ г. Донецка / В. Ф.Шаталов; предисл. В. В. Давыдова. – М. : Педагогика, 1979. – 136 с.

5. Шаталов В. Ф. Точка опоры. Организационные основы экспериментальных исследований / Виктор Федорович Шаталов – М. : Университетское, 1990. – 224 с.

6. Шаталов В. Ф. Эксперимент продолжается / В. Ф. Шаталов. – Донецьк : Сталкер, 1998. – 400 с.

7. Ш.О. Амонашвілі, С.М. Лисенкова, І.П. Волков, В.Ф. Шаталов. «Педагогічний пошук». - Київ.: «Радянська школа», 1989.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Кафедра дощкільної освіти

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ЗАЛІКІВ ЗДИСЦИПЛІНИ

«РОБОТА З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ»

За напрямом _____

Спеціальність 012 Дошкільна освіта

Автори:

Ст. викл. Кардаш І. М.

Затверджено на засіданні кафедри від «27» серпня 2019 р.

Затверджено на засіданні навчально-методичної комісії факультету

«27» серпня 2019 р.

Затверджено на засіданні Вченої ради факультету

«27» серпня 2019 р.

Миколаїв 2019-2020

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Предмет і завдання «Теорії та технології дитячої творчості».

2. Філософсько-методологічні підходи до визначення творчості.

3. Феноменологія творчості у психологічних дослідженнях Л. Виготського, С. Рубінштейна, А. Брушлинського, Д. Богоявленської.

4. Структура творчості.

5. Структура творчої навчальної діяльності.

6. Поняття творчої особистості.

7. Творчі якості особистості.

8. Творче мислення і комп'ютер.

9. Класифікація та типи творчих особистостей.

10. Стадії творчого розвитку особистості.

11. Проблема розвитку творчих здібностей особистості та її актуальність для сучасної початкової школи.

12. Творчі здібності особистості як запорука її життєвого успіху.

13. Розвиток творчих здібностей особистості як основа педагогіки життєтворчості.

14. Висвітлення проблеми розвитку ТЗМШ у нормативних документах початкової освіти (Державний стандарт початкової загальної освіти, навчальні плани та програми).

15. Розвиток творчих здібностей молодших школярів як одне із пріоритетних завдань початкової школи.

16. Історичний екскурс в проблему розвитку творчої особистості.

17. Роль творчих особистостей в історії людства.

18. Характеристика базових понять з проблеми творчості: «творчість», «творча особистість», «творчі здібності», «креативність»/

19. Характеристика базових понять з проблеми творчості: «творча обдарованість», «задатки», «талант», «геніальність».

20. Функції творчості.

21. Стадії творчого процесу.

22. Види творчих здібностей. Загальні та спеціальні творчі здібності. Структура інтелектуально-творчих та художньо-творчих здібностей молодших школярів.

23. Особливості розвитку творчих здібностей у молодшому шкільному віці.

24. Молодший шкільний вік як сенситивний період розвитку творчих здібностей.

25. Фактори розвитку творчих здібностей молодших школярів.

26. Головні чинники розвитку творчих здібностей молодших школярів (природа, різні види мистецтв тощо).

27. Діагностика рівня розвитку творчих здібностей молодших школярів.

28. Критерії та показники оцінювання творчих досягнень учнів.

29. Педагогічні умови розвитку творчих здібностей молодших школярів: стимулюючий вплив змісту навчальногоматеріалу, система творчих завдань, створення розвивального середовища та ін. .

30. Технології творчого розвитку молодших школярів.

31. Поняття «технологія», «методика», «методи» та «прийоми» розвитку ТЗМШ.

32. Технологія «Теорія розв’язку винахідницьких завдань ТРВЗ» (Альтшулер, М.Мєєрович, Л.Шрагіна).

33. Технологія літературно-творчого розвитку молодших школярів (З.Н.Новлянська, В.О.Левін, М.В.Явоненко).

34. Проблема розвитку творчої особистості в працях В. Сухомлинського.

35. Технологія художньо-творчого розвитку молодших школярів.

36. Зарубіжний досвід розвитку творчих здібностей молодших школярів.

37. Роль творчої особистості вчителя у розвитку творчих здібностей молодших школярів.

38. Вчителі-новатори та їхні авторські технології з розвитку творчих досягнень учнів.

39. Створення вчителем комфортного розвивального середовища для творчої діяльності.

40. Стимулювання творчих досягнень особистості.

41. Оцінювання творчих досягнень молодших учнів.

42. Засоби заохочення дитячої творчості (презентації, виставки, конкурси, нагородження).

43. Метод мозкової атаки.

44. Новаторський педагогічний досвід.

45. Види дитячої творчості. Принципи дитячої творчості.

46. Умови розвитку творчої діяльності.

47. Засоби розвитку творчої діяльності.

48. Спадковість і талант.

49. Обдарованість і євгеніка.

50. Інсайт, інтуїція, догадки в структурі творчого процесу.

51. Явища «спонтанних відкриттів».

52. Творча особистість.

53. Творчі здібності.

54. Творча діяльність.

55. Творчість і креативність.

56. Тест креативності.

57. Уроки творчості Ігоря Волкова.

58. Педагогіка співробітництва Ігоря Іванова.

59. Софія Лисенкова: виховання успіхом.

60. Віктор Шаталов: пізнати істину в радості.